

नमो तस्य भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्य ।

चिन्हाकाच

नेपाल भाषाया लय-पौ

स
य
म्भु

संस्कृत
भीषणविहार
प्रकाश काल
महाचैत्य

वर्ष ७

पृष्ठ मंख्या ७७

सिल्ला

बुद्ध संवत् २४६७
नेपाल संवत् १०७४

छगू अंकया १०

दाढ्छया चन्दा ३)

“धर्मोदय” या परिवर्तित नियम

धलःपौ

○—“धर्मोदय” धर्मोदय-समाया ध्वा: पौ खः । थुकोया उद्देश्य धर्मोदय-समायार्थं खः । तथापि थुकोया कर्म क्षेत्र उल्लिख सोमित जुइ मखु । एव पत्रिका प्रत्येक शुक्लपक्षया प्रथम सप्ताह तक पिहाँ वह ।

○—थुकीया दन्तिया ग्राहक चन्दा ३) खुलाये ३) तथा छगू प्रतिया ५)। न्यायु महीना निम्ने ग्राहक जुये फु । पत्रना हइगु घरो नमूनाया लागी छगू प्रति पिति छवया हइ ।

○—राजनैतिक खं बाहिक मेगु धम. शास्त्र, कला, सभ्यता, पुरातत्व, साहित्य, इतिहास, तिथि-रीति व भ्रमणात्मक खं आदि विविध विषय सम्बन्धो लेख-कविता थुकी छापे जुइ । किन्तु विशेष याना बौद्ध-धर्म सम्बन्धिरचना छापे जुइ ।

○—लेख, कविता, समालोचनार्थ मफू निगू प्रति तथा थुगु सम्बन्धे पत्र व्यवहार सम्पादकया नामे छवया हये माः ।

○—मुँ लेखक द्वारा प्रकट ज़गु मतया उत्तरदायी सम्पादक गुवर्ले जुइ मखु ।

○—प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवहार व चन्दा व्यवस्थापकया नामे छवया हये माः । पत्र व्यवहार यायेगु बखते थःगु ग्राहक संख्या, पूरा नां व ठिकाना बांलाक सीद्येक च्वया हये माः । मखुसा पत्रिका थ्यनिगुली गोलमाल जुइ फु ।

○—पत्रिका मकायेगु जुल धाःसा अथवा थःगु ठिकाना हेरफेर याये माल धाःसा लच्छिन्न न्याः हे व्यवस्थापकयात सूचना बिये माः । तर दन्तिया निको जक ठिकाना हीका बिये फइ ।

○—यथा समय पत्रिका थ्यंक मवल धाःसा, स्थानीय हुलाके बांलाक बुझे यानाः अनं व्यूगु लिसः तया लच्छिया भित्रे कायलिये पौ छवया हल धाःसा मेगु प्रति छवया हइ ।

○—सम्पादकयात लेख छवया हयेगु बखते थःगु पूरा नां व ठिकाना च्वया हये माः । नां व ठिकाना बांलाक च्वयां महल धाःसा लेख वा कविता छापे जुइ मखु । लेख लच्छिन्न न्याः हे सम्पादकया थाय थ्यने माः ।

○—लेख छाखे पाखे जक च्वया हये माः । भो या देपा व जःपाखे सी खाली याना, आखः ग्व स्पष्ट व खँया त्वा सीद्येक च्वया हये माः ।

○—लेख अथवा कविता प्रकाशिक यायेगु व मयायेगु, हनेगु, क्वकायेगु अथवा संशोधन यायेगुया पूरा अधिकार सम्पादकयात दु । प्रत्येक लेखकतयूत थः थःगु लेख व कविता छापे ज़गु अङ्क छगू बिया हइ ।

विषय

बुद्ध-वचनामृत—

सब्बासवमृत

जगु विचारयात (कविता)—श्री आशाराम शाक्य

प्रेम—श्री स्वयम्भूलाल श्रेष्ठ

रयायेगु छाय ? (गदा कविता)—श्री ईश्वरमान रंजित

शिक्षाया मनोवैज्ञानिक आदर्श—प्रो० लालजीराम शुक्ल

अतिथिसेन जातक—अनु०—मिश्रु सुबोधानन्द

सुनक्खत्तया बौद्ध-धर्म त्याग—अनु०—मिश्रु विवेकानन्द

खंबिं (कविता)—श्री धर्मरत्न शाक्य

मिज—श्री ??

ज्यामि दाजु (कविता)—श्री रामसुन्दर

आनन्दकुटी व अनया विद्यापीठ—मिश्रु अद्वधोष

विश्वासघात (मचाखाचा)—श्री गजरत्न

सम्पादकीय

समाचार

●—प्रकाशित जुइगु रचनाया प्राप्ति सूचना कार्यालये लेख ध्यना लच्छिया दुने तकं वह । लेखया प्राप्ति सूचना लच्छितकं नं मध्यन धाःसा छिसं सीका दिसँ स्थानया अभावं वा लम्ब पौया उद्देश्ययात अनुकूल मजुया छिगु रचना छापे यायेगुली असमर्थ जुल ।

●—अप्रकाशित रचना लित छवया हये फइ मखु । उकिलिसःया लम्हि वा अप्रकाशित रचना लित छवया हयेत टिक्ट तया हया दिये मत्य । थःगु रचनाया प्रतिलिपि छगू थःके तया तइ दिसँ ।

●—नीदं थुखेयागु सुयागु रचनाया अनुवाद याना छवया हया दी बले नापं मूल लेखकयागु असुमति पत्र दुसा जक छापे याना बिये फइ । नीदं उखेयागु रचनाया अनुवाद छवया हया दी बले सुयागु रचना गन्नं कया: अनुवाद याना दियागु थ्व नं तया हया दिये माः ।

व्यवस्थापक—“धर्मोदय”

४, रामजीदास जेटिया लेन,

कलकत्ता—७

पौल्या

“भासये जोतये धम्मं”

सम्पादक :—भिक्षु महानाम “कोविद”

वर्ष ७

कलकत्ता

{

माघ वि० सम्वत् २०१०
फरवरी ईश्वी सन् १६५४

अङ्क ४

कुच्छ-वचनामूल

भिक्षुपिं ! थ्व ब्रह्मचर्य लाभ व सत्कार प्राप्त यायेया निर्ति
मखु । शील-संपत्ति लाभया निर्ति ज्ञानं मखु, न समाधि-
सम्पत्ति लाभया निर्ति हे खः, वर्त्थे हे न ज्ञान-दर्शन (तत्त्व-ज्ञान
व साक्षात्कार) या निर्ति हे खः । भिक्षुपिं ! थ्व ब्रह्मचर्य गुगु
गबले च्युट जुइ मखु, उगु चित्त-मुक्तिया निर्ति खः धका
सीकि । थ्व हे सार खः, थ्व हे अन्तिम निष्कर्ष खः ।

—मज्जाम-निकाय

महाराज ! भिक्षुपिं अथे हे शरीर तोपुद्गु चीवर व प्याः
छगःया भिक्षां संतुष्ट जुयाः गन गन वन, अन अन थःगु
चीवर व पात्र ज्वना वनी; गथे पंक्षी गन गन व्यया वन,
अन अन थःगु पूर्ण निष्पू धानाः वनी ।

—दीघ-निकाय

गुम्हसिनं ल्हाः, तुति, वचनयात बाँलाक संयम याना तइ,
गुम्हसिया चित्त ध्याने बाँलाक लगे जुइ, गुम्ह सन्तुष्ट एकांत-
वासी खः, व हे धात्येयाम्ह भिक्षु खः ।

—धम्मपद

सब्बासव सुत्त-

थथे जि न्यना—

छगू समये भगवान बुद्ध श्रावस्ती अनाथपिण्डिकया
जेतवन विहारे बिज्याना च्वन। अन भगवान बुद्धं
भिक्षुपिंत संबोधन याना बिज्यात—‘भिक्षुपिं !’

“भन्ते !” धका इपि भिक्षुपिसं भगवान बुद्धयात
लिसः बिल।

भगवान बुद्धं धया बिज्यात—‘भिक्षुपिं ! जि थों
सब्बासव सुतन्त (फुक्क आश्रवयोत रोके यायेगु)
उपदेश छिमित बी त्यना। ध्यान तया न्यं, बालाक मने
धारण याना ति। जि धाये !’

‘ज्यू हवस, भन्ते !”—धका इपि भिक्षुपिसं
भगवान बुद्धयात लिसः बिल।

भगवान बुद्धं धया बिज्यात—‘भिक्षुपिं ! जि खंका
सीका आश्रव क्षयया बारे धाये, बिना सीकं व खंकं
मखु। भिक्षुपिं ! छु खनेव, सीव आश्रव क्षय जुइ !—
योनिसोमनसिकार (खःथे मने धारण यायेगु) व
अयोनिसोमनसिकार (मखुथे भ्रम मने धारण यायेगु)।
मखुथे मने भ्रम धारण यायेव उत्पन्न मजूगु आश्रव
उत्पन्न जुइ, उत्पन्न आश्रव बढ़े जुइ। खःथे सत्य मने
धारण यायेव उत्पन्न मजूगु आश्रव उत्पन्न जुइ मखु,
हानं उत्पन्न जूगु आश्रव नं नष्ट याये फइ।’

‘भिक्षुपिं ! (१) गुलिं गुलिं आश्रव दर्शनं (विचारं)
मदेका छ्ये फइ, (२) गुलिं गुलिं आश्रव संवर द्वारा,
(३) गुलिं आश्रव प्रतिसेवन द्वारा, (४) गुलिं आश्रव
अधिवासन (स्वीकार) द्वारा, (५) गुलिं आश्रव परि-
वर्जन (तोतेगु) द्वारा, (६) गुलिं आश्रव विनोदन
(=चौका छ्येगु) द्वारा, (७) गुलिं आश्रव भावना
द्वारा मदेका छ्ये फइ।’

१—‘भिक्षुपिं ! छु आश्रव दर्शन द्वारा मदेका छ्ये
फइ ?—भिक्षुपिं ! अज्ञ, पृथग् जनपिसं मने धारण याये
योग्यगु धर्म (पदार्थ) यात मसीका, मने धारण याये

योग्य मजूगु धर्मयात सीका च्वनी। अले वं पृथ्वी,
लः, तेज, फय्, भूत, देवतादियात नं यथार्थ रूपं मसि-
या अभिनन्दन याइ। वं मनसिकरणीय (मने धारण
याये योग्यगु) धर्मयात मसीका, अ-मनसिकरणीय धर्म-
यात सीकाः, गुगु धर्म मनसिकरणीय मजू, उकीयात
मने धारण याइ। गुगु धर्म मनसिकरणीय जू, उकीयात
मने धारण यायेगु कुतः याइ मखु !’

क—‘भिक्षुपिं ! छु धर्म मनसिकरणीय मजू, गुकी-
यात इमिसं मने धारण याइ !—भिक्षुपिं ! गुगु धर्म
मने हयेवं वयागु हृदये दुने अनुत्पन्न कामआश्रव
(काम रूपी मल) उत्पन्न याइ, हानं उत्पन्न जुया
च्वंगु कामआश्रव बढ़े याना बी। अनुत्पन्न भवाश्रव
(भव ग्रहणया इच्छा रूपी मल) उत्पन्न याना बी; उत्पन्न
भवाश्रव नं बढ़े याना बी। अनुत्पन्न अविद्याश्रव
(अज्ञान रूपी मल) उत्पन्न याना बी, उत्पन्न
अविद्याश्रव बढ़े याना बी। श्व हे धर्म मनसीकरणीय
मजू, गुकीयात इमिसं मने धारण याइ !’

ख—‘भिक्षुपिं ! छु धर्म मनसिकरणीय जू, गुकी-
यात इमिसं धारण मयाः !—भिक्षुपिं ! गुगु धर्मयात
मने धारण यायेवं मनुष्यया हृदये दुने अनुत्पन्नगु कामा-
श्रव, भवाश्रव, अविद्याश्रव उत्पन्न जुइ मखु, उत्पन्न
जूगु आश्रव नं नष्ट याना बी।—श्व मनसिकरणीय धर्म
खः, गुकीयात इपि पृथग् जनपिसं मने धारण मयाः !’

ग—‘भिक्षुपिं ! थथे अ-मनसिकरणीय धर्म मने
धारण यायेवं, मनसिकरणीय धर्म धारण मयायेवं उम्ह
मनूया हृदये दुने अनुत्पन्न आश्रव उत्पन्न जुइ, उत्पन्न
आश्रवया वृद्धि जुइ। वं अले म्वाः म्वाः मदुगु मखुथे
मने नाना चिन्तायाना च्वनी—

(क) छु जि अतीतकाले दु ला ? छु जि अतीत-
काले मदु ला ? दु ला जि अतीतकाले ? :गथे जि
अतीतकाले दत ? अतीतकाले गथे जुयाः गथे जुल ?

(ख) छु जि भविष्यकाले नं दइ ला ? छु जि भविष्यकाले दइ मखु ला ? भविष्यकाले जि छु जुइ ? भविष्यकाले जि गथे जुइ ? भविष्यकाले गथे गथे जुयाः गथे जुइ ? (ग) आः थ्व वर्तमानकाले तर्क वितर्क याना च्वंह जि खः ला ? छु जि मखु ला ? जि गथे च्वं ? थ्व सत्त्व प्राणीपिं गनं वल ? इपिं गन गन बनीपिं जुइ ?

'थुगु रूपं मने धारण यायेवं सुगू दृष्टि (वाद, मत) मध्ये छगू न छगू दृष्टि उत्पन्न जुइ (१) 'जिगु आत्मा दु'—थुजागु दृष्टि व सत्य दृढ़ (सिद्धान्त) रूपं उत्पन्न जुइ। अथवा (२) 'जिके (दुने) आत्मा मदु', (३) 'आत्मायात हे आत्मा समझे जुया', (४) 'आत्मायात हे अनात्मा समझे जुया', (५) 'अनात्मायात हे आत्मा समझे जुया'। अथवा (६) वयागु मत जुइ—थ्व जिगु आत्मा अनुभव कर्ता (वेदक) खः। उकिं वं अनुभव याये योग्य जू, हानं वं थन थःगु मखुगु कर्मया विपाक हे अनुभव यानाच्वन। थ्व जिगु आत्मा नित्य-ध्रुव-शाश्वत, अपरिवर्तन-शील खः; हानं अनन्त काल तकं अथे हे जुया च्वनी।'

'भिक्षुपिं ! थुकीयात दृष्टिगत (=मतवाद), दृष्टिगहन (=दृष्टिया महाजंगल), दृष्टिकान्तार (=दृष्टिया मरुभूमि), दृष्टि-विशूक (=दृष्टिया कँ), दृष्टि-कुदान, दृष्टि संयोजन (=दृष्टिया जाल) धका धाइ। भिक्षुपिं ! दृष्टिया थ्व जाले क्यनाः अज्ञ, अनाडी, पृथग् जनपिं जन्म, जरा, मरण, शोक, रोदन, क्रन्दन, दुःख-दुर्म-नस्कता व हैरान जुइगुलि छुटे जुइ मखु। दुःख' परि-सुक जुइ मखु। —थथे र्जि धया।'

'भिक्षुपिं ! हानं गुपि आर्यपिनिगु दर्शन प्राप, आर्य-धर्मे परिचित, आर्य-धर्म प्राप्तिम्ह खः, सत्पुरुष-पिनिगु दर्शन प्राप, सत्पुरुष-धर्म नाप परिचित, सत्पुरुष धर्मे च्वंह खः, बहुश्रुत आर्य-श्रावक (सन्मार्ग चनाः च्वंह पुरुष) खः, वं मनसिकरणीय धर्मयात स्यूः

हानं अ-मनसिकरणीय धर्मयात नं स्यू। वं मनसिकरणीय धर्मयात मनसिकरणीय धर्म धका थुइका, वर्त्थे अ-मनसिकरणीय धर्मयात अ-मनसिकरणीय धर्म धका थुइका, गुगु धर्म मनसिकरणीय मजू व मने हइ मखु, गुगु धर्म मनसिकरणीय जू व मने धारण याइ।'

क—'भिक्षुपिं ! छु धर्म मनसिकरणीय मजू ? भिक्षुपिं ! गुगु धर्म मने धारण यायेवं मनूत्य हृदये कामाश्रव, भवाश्रव, अविद्याश्रव उत्पन्न मजूगु उत्पन्न याना, जूगुयात भन बढ़े याना बी। व धर्म मनसिकरणीय मजू, तर पृथगजन उकीयात हे भ्रमं धारणयाना च्वनी।'

ख—'भिक्षुपिं ! छु धर्म मनसिकरणीय जू ? गुकी-यात धारण यायेवं कामाश्रव, भवाश्रव, अविद्याश्रव उत्पन्न मजूगु मजूइका, जूगुयात नं नाश याना बी। व धर्म मनसिकरणीय जू, गुकीयात पृथगजनपिसं धारण मयाः।'

ग—'भिक्षुपिं ! अ-मनसिकरणीय धर्म मने महयेवं, मनसिकरणीय धर्म मने धारण यायेवं उम्ह पुरुषया नुगःले दुने उत्पन्न मजूगु आश्रव उत्पन्न जुइ मखु, हानं उत्पन्न जूगु आश्रव नं नष्ट जुइ। अले वं ठीक जुइक मने चिन्तना हये फइ—(क) थ्व दुःख खः, (ख) थ्व दुःख समुदाय (दुःखया कारण) खः, (ग) थ्व दुःख निरोध (दुःखया विनाश) खः, (घ) थ्व दुःख निरोध पाखे यंकीगु लँपु (=मार्ग प्रतिपद) खः। थुगु रूपं मने धारण यायेवं उकीया स्वंगू संयोजन (जाल, बन्धन) (१) सत्कायदृष्टि (=शरीरया दुने छगू नित्य वस्तु आत्मा वा सत्ता दु धका माने यायेगु), (२) विचिकिच्छा (=संशय), (३) शीलब्रत-परामर्श (=शील व ब्रतया अभिमान) मदया बनी।—भिक्षुपिं ! थ्व दर्शन (विचाः यायेगु) द्वारा मदेका छुये फइगु व योग्यगु आश्रव खः !

२—‘भिक्षुपि ! हु आश्रव संवर (त्वपुइगु, संयम यायेगु) द्वारा मदया बनीगु खः ।—भिक्षुपि ! थन गुलिं भिक्षुपिसं बाँलाक सीका, थुइका चक्षु (मिला) इन्द्रिय-यात संयम याना विहार याइ । कारण चक्षु इन्द्रियया असंयमं पीड़ा व दाह दायक आश्रव उत्पन्न जुइ, हानं संयमं विहार याना च्वनेव जुइ मखु । वर्त्थे श्रोत इन्द्रिय, ग्राण इन्द्रिय, जिह्वा इन्द्रिय, काय इन्द्रिय, मन इन्द्रिय संयमं याना विहार याना मच्वनेवं उकीया पाखे पीड़ा व दाह दायक नाना आश्रव उत्पन्न जुइ । संयम याना च्वनेवं उजागु दाह दायक आश्रव नष्ट याये फह । भिक्षुपि ! थव संयम द्वारा नाश याये योग्यगु व फुगु आश्रव खः ।’

३—‘भिक्षुपि ! हु प्रतिसेवन (=सेवन) द्वारा नाश याये फइगु आश्रव खः ।—(क) थन गुलिं भिक्षुपिसं बाँलाक सीका व थुइका गुलि माः, उलि हे चीवर (वस्त्र) या सेवन याइ—गुकिं सर्दी, गर्मीया पीड़ां मुक्त जुइ फह; भुजि, चलः, फय्, निभाः, सर्प, विच्छुया आघातं बचे जुड फह; गुलि लाज शर्म त्वपुइत आवश्यक दु, उलि हे मात्र ग्रहण याइ । (ख) वर्त्थे हे बाँलाक खंका, थुइका भिक्षान्न सेवन क्रीड़ा, मद्, मंडन-विभूषणया निंति माक्क मयाःसे गुलि थव शरीरया स्थितिया लागी माः, नय् पित्यागु तंकेत माः, ब्रह्मचर्य पालन यानाः स्वाना च्वनेत सहायता आवश्यक उलि हे जक सेवन याइ । थथे हे पुलांगु कर्म विपाकया वेदना स्वीकार याये, न्हूगु वेदनाया उत्पन्न याये मखु, जिगु शरीर यात्रा निर्दोष जुइ, विहार निर्द्रन्द जुइ धका विचा: याना विहार याइ । (ग) वर्त्थे हे बाँलाक ज्ञानं खंका निवास-गृह (शयनासन) या सेवन सर्दी गर्मी आदिया आघात रोके यायेत, कृतु पीड़ा मदेकेत गुलि आवश्यक, एकान्त चिन्तनाया निंति उपयोगी जू, अन उलि हे माक जक शयनासन ग्रहण याइ । (घ) बाँलाक खंका रोगया निंति उपयुक्तगु वासया

सेवन याई, गुकिं उत्पन्न जूगु व्याधि व पीड़ा मदेका परम निरोग ग्राप जुइ । भिक्षुपि ! न कि सेवन द्वारा दाह व पीड़ा दायक आश्रव उत्पन्न यायेत । भिक्षुपि ! थथे गुगु गुलि सेवन द्वारा उत्पन्न आश्रव नाश यायेगु व अनुत्पन्न आश्रव उत्पन्न मयायेगु लागी सहायता जुइ; उगु उलि सेवन यायेगु द्वारा आश्रवयात मदेका छूये फु । भिक्षुपि ! थव प्रतिसेवन द्वारा मदेका छूये फुगु व योग्यगु आश्रव खः ।’

४—‘भिक्षुपि ! हु आश्रव अधिवासन (=स्वीकृति) द्वारा मदेका छूये फु ।—भिक्षुपि ! गुलिं भिक्षुपि सर्दी गर्मी; नय्-त्वने पीत्याइगु ; भुजि, चलः, फय्, निभाः, सर्प, विच्छु आदिया पाखे जूगु आघात सहयायेगु समर्थ दुपि जुइ, वोणीया दुर्वचन तथा शरीर उत्पन्न जुइगु थुजागु दुःखमय तीव्र, तीक्ष्ण, कटुक, अवांछित, अहुचिकर पीड़ा सह यायेगु स्वभाव दुपि जुइ । भिक्षुपि ! थुकीया अधिवासन मयायेव झन दाह व पीड़ा बीगु आश्रव उत्पन्न जुइ, हानं थव स्वाभाविक दुःख धका सीका अधिवासन यायेव उत्पन्न जूगु आश्रव मदया बनी, अनुत्पन्न आश्रव उत्पन्न जुइ मखु । थव अधिवासन द्वारा मदेका छूये फुगु व ज्यूगु आश्रव खः ।’

५—‘भिक्षुपि ! हु परिवर्जन (=बचे जुइगु) द्वारा मदेके ज्यूगु आश्रव खः ।—भिक्षुपि ! गुलिं भिक्षुपिसं बाँलाक सीका क्रूरम् किसी, सल, छहँ, खिचा, सर्प, खुसी, कँया झाः, दह, जल-प्रपात, गा: खना तापाकं निसें बचे जुइ । गथे अनुचित थासे फेतुना च्वंगु, अनुचित विचरण दुगु थासे चाहिला च्वंगु, मभिपि पासापिनि संगत याना च्वंगु स्वयाः, सीका पृथग्-जनपि व मभिंगु थासे बनी ; बाँलाक सीका अजागु आसन, अथे अनुचित विचरण दुगु स्थान, मभिपि पासापिनिगु सेवन जुइगु थासं बचे जुइ माः । अजागु स्थान त्याग याये माः । भिक्षुपि ! गुकीया परिवर्जन मयायेव दाह व पीड़ा दायक आश्रव उत्पन्न जुइ हानं परिवर्जनं उत्पन्न

जुइ मखु । भिक्षुपि ! थव परिवर्जन द्वारा मदेका छये
फुगु व ज्यूगु आश्रव खः ।'

६—‘भिक्षुपि ! छु विनोदन (=चीका छयेगु, तोता छयेगु) द्वारा मदेका छये ज्यूगु आश्रव खः ।—भिक्षुपि ! गुलिं भिक्षुपिसं बाँलाक सीका उत्पन्न जूगु कामवितर्क (=काम वासना सम्बन्धी संकल्प-विकल्प) या स्वागत याइ मखु, उकीयात तोता छुइ; तापाका छुइ, अलग याना छुइ, मदेका छुइ; उत्पन्न जूगु व्यापादवितर्क (=विद्रोह विचाः), विहिंसा-वितर्क (प्रतिहिंसाया विचाः), हानं हानं उत्पन्न जुइगु पापी विचारयात तोता, तापाका, अलग याना, मदेका, चीका छुइ—गुकिं अनुत्पन्न आश्रव उत्पन्न याइ मखु, उत्पन्न आश्रवया नं नाश याइ । भिक्षुपि ! थव चीका मछयेव दाह व पीड़ा दायक आश्रव उत्पन्न जुइ, हानं चीका छयेव उत्पन्न मजुइगु खः । भिक्षुपि ! थव हे विनोदन द्वारा मदेका छये फुगु व योग्यगु आश्रव खः ।’

७—‘भिक्षुपि ! छु भावना (=चिन्तना, ध्यान) द्वारा तोता छयेज्यूगु आश्रव खः ।—भिक्षुपि ! थन गुलिं भिक्षुपिसं बाँलाक खका विवेक-युक्त, विराग-युक्त,

निरोध-युक्त, मुक्ति-परिणाम जुइगु स्मृति-संबोध्यंगया भावना याइ, बाँलाक खका धर्म विचय-संबोध्यंगया, प्रीति-संबोध्यंगया, प्रश्रविधि-संबोध्यंगया, समाधि-संबोध्यंगया, उपेक्षा-संबोध्यंगया भावना याइ । भिक्षुपि ! थव भावना मयायेवं अनुत्पन्न आश्रव उत्पन्न जुइ, उत्पन्न आश्रव नं बृद्धि जुइ । थव भावना यायेव अनुत्पन्न आश्रव उत्पन्न जुइ मखु, उत्पन्न जूगु आश्रव नं मदया वनी । भिक्षुपि ! थव हे भावना द्वारा मदेका छये फुगु व ज्यूगु आश्रव खः ।’

‘भिक्षुपि ! गन दर्शन-द्वारा मदेके फुगु आश्रव नष्ट जुल, संवर-द्वारा मदेके फुगु, प्रतिसेवन, अधिवासन, परिवर्जन, विनोदन, भावना द्वारा मदेके फुगु आश्रव नष्ट जुइ धुंकल । अले, भिक्षुपि ! इपि हे भिक्षुपित फुक आश्रव (सब्बासव) या संवर यानाः विहार याना चर्वपि भिक्षुपि धा । इमिसं तृष्णाया हा चाना बिल, संयोजन (बंधन) यात दर्शन द्वारा बाँलाक हटे याना बिल, दुःखया अन्त यात ।’

बुद्धं थथे धया विज्याये सिधयेवं सन्तुष्ट जुयाः इपि भिक्षुपिसं बुद्धया भाषणयात अभिनन्दन यात ।

—मजिम्म-निकायं

जिगु विचारयात

हृदय व्योमे उदय जूम्ह थव बालरवियातः जिनं
क्रूर बारिदयागु निर्दयतां मथीका सकभनं
अरुण खयकाः तिमिर पर्दा होखना छु छकलं
फुक मानव-हृदय-व्योमे उदय याय रवि भल्ललं

जिं थव अति हे हर्षताया थःम्ह न्हूम्ह थव बालक
शुद्ध माया स्नेह मादकतां बुया ज्वी न्हावलें
कुसुमतेगू बाल क्रीडनया भचा छु गति क्यना
मांपिसं थः मस्त व्वीथैं जिं बुया ज्वी आदरं ।

— श्री ‘आशा’

विहग कलरव दक मुंका याक्य स्वागत रवि क्यना
नीलआकासं कस्वेका वाडंगु पृथ्वी च्वे स्वका
दिव्य आगत अतिथियात अमृत बिन्दुत छाग्यक्यतः
शुद्ध साहित्यं नुचायका यंक्य दुत नं आदरं ।

'प्रेम'

'प्रेम'—थव आखः ला निगः जक तर महिमा यकव, अर्थं यकव। धात्थे धाय् माल धाःसा थव संसार हे प्रेमे च्वं च्वन। प्रेम मदुगुसा थव संसार नष्ट ब्रष्ट जुयाः स्यना वने धुंकल जुइ। थव संसारे गुलि जीवात्मात दु, कुकसिगु हृदये नं 'प्रेम' दु। पशु पंक्षीतयसं हे थः योम्ह-सित प्रेम याः, जि ला भन मनुष्य—जीवात्मात मध्ये सर्वश्रेष्ठम्, अले जिगु हृदये प्रेम यकव छाय् मदइ? जिं वयात प्रेम याना। प्रेम याना नं गथे धायेगु—अर्थे हे जुल धाये माः। प्रेम यानां याये ज्यूगु मखु, याये फुगु मखु—अर्थे हे जुइगु। निम्हसिगु हृदय मिले जुल कि स्वाभाविक तौरं हे प्रेम जुइ।

अँ, छिकपिसं न्यना दी व लिसे गबले निसें प्रेम जुल? तर भाईपिं, थव ला जिं थःमं हे मस्यू! छिकपित गथे कने? बहु थुलि ला जिं धाये फु कि वयात सर्व प्रथम खने साथ हे जिगु हृदय वयागु प्रति आकपित जुल। मतलब वं जिगु हृदययात चुमकं सालेथे सालाः काल। वयागु हृदय व जिगु हृदय निगूलि मिले जुयाः छगू हे जू वन। अबले निसें व जि खना मछाल। जि वयागु ख्वाः स्वयेगु लागौ लालायित जुल। मने नाना प्रकारयागु खँ लुमना वइगु। जिगु ख्वाः ख्यूंसे च्वनोगु। धात्थे उगु बखते सुनानं जिगु ख्वाः खंसा—'थवयात म्ह सुख मदु थौं'—मधाइपिं शायद हे सुं दइ।

योगु थजु, थःगु हे त्वाले च्वंम्ह जूगुलि छें पिहाँ ला वने म्वाल! मेथाय् च्वंम्ह जूसा छिकपिसं हे धइ दिसं—जिगु छु गति जुइ धुंकल जुइ? सारा निहच्छ छेँ पिने पिने जुया च्वने मालीगु अवस्था वइगु। अले छेँ च्वंपिं थकालिपिनिगु बो नं फये हे मालीगु। तर जिगु भाग्य, थौं तक थव विषय कयाः बो छको हे फये माःगु मदुनि। अँ, शायद छको माःगु दुथे। व नं छिकपित कं हे कने। उखुन्हु जि बहनी कोठाय् च्वनाः सफू स्वइ

—श्री स्वयम्भूलाल श्रेष्ठ

च्वनागु, स्वंतिया बखत। चिचीधिकःचापिं कीचात, लापाचात मतया छचाख्यरिं भुनाच्वन। मतयात व्यना जिं धया—‘जिं प्रेम यानागु मदु, थः थःमं तुं जुल। स्वइ दिसं—थव लापाचात गन च्वंपि जुइ। थन कोठाय् च्वंपि जा खः हे मखु। मतलिसे प्रेम दुगुलिं गनं गनं वयाः मतयात आलिगन यानाच्वन। थःगु बलिदान वियाच्वन। प्रेमे गपाय् सकं प्रबलगु शक्ति दु, थव ला थुर्कि हे सी दु।’

तर 'धायल की गति धायल जाने और न जाने कोई' धइगु हिन्दी उक्तियात चरितार्थ याना वेकःलं धइ दिल—‘जूगु जुइ धुंकल, म्वाल। आवंलि खबरदार! थुजागु खँ न्यने म्वाले मा !!’ जि नं आपाः तर्क याना च्वने मन मदया सुंक च्वं च्वना! ‘मौनं स्वीकार लक्षणम्’ धका धयाः वेकः भाल। तर छिसं सि हे स्यू—थव ला बिजलीया करेन्टथे मखु, यो बले च्याकल, म्वाल कि स्यायेत। थव ला थुजागु करेन्ट खः, गुगु सदां हे प्रवाहित जुयाच्वनी। थव प्राकृतिक चीज खः। व लिसे जित आः तकं प्रेम दनि।

जिं आः तकं व लिसे प्रेम जूगु घटनाया उल्लेख जक याना। तर सु लिसे, वयागु नां छु, व सु? छुं मकनानि। शायद छिकपित वयागु बारे व्याकक खँ न्यने मास्ते वः जुइ। न्हापां हे छिकपित कने धुन, प्रेम-संसारे जाती पातीया भेद भाव छुं मदु। जिगु नं थव हे विचार। जिं जातपात माने मयाना। जित जिमि गुरु' न्हापा लाक कंगु ज्ञान हे थव खः—‘थव संसारे च्वंपिं व्याकक मनू बराबर। तःधं, चौधं, थजात, कोजात धयागु ला मनुष्य-द्रोहीतयगु सृष्टि सम्म खः।’ ‘जैसा गुरु वैसा चेला’—व छम्ह थौंकन्हेया मनुष्य-द्रोही समाजं कोजात धका माने याना तःगु जाते जन्म जूम्ह मिसा खः। लामीगु वया अबु व दाजुपिनि ज्या,

[ल्यंगु ७९ षृष्टे]

[धर्मोदय]

म्यायेगु छाय् ?

माया ! छ म्यायेगु छाय् ?
जीवन छगू भयानक संघर्ष क्षेत्र खः
उकि भीगु जीवने
गुलि आपत वइ,
विपत्त घइ,
तर भीके मनू जुइगु साहस दुसा
संसारे बालाक म्यायेगु इच्छा दुसा
सुखं च्वनेगु अभिलाषा दुसा
जीवन-संघर्ष क्षेत्रे वनाः
त्याका, विजयी जुइगु स्वे माः ।
उकि माया !
थगु संघर्ष क्षेत्रे वनेत
म्यायेगु छाय् ?
छं स्थू हे जुइ माः—
जीवनया थुगु संघर्ष क्षेत्र
वीरास्मात लवाइगु कुरुक्षेत्र मखु
न त अमेरिका व रूस लवाइगु
कोरियाया रणभूमि हे खः ।
थव खः मनुखं मनू जुइत संघर्षं याइगु !
—समाजे दया च्वंग अत्याचार नाश यायेत
— शोषण व विषमता मदेकेत ।
माया ! डं थइकि, सीकी
हृदय दुने नं तया ति—
“मनू नं मनू जुइत
समाजया भयंकर संघर्ष-विजयी जुइ मा ।”
छ सेनापति मखु

—श्री ईश्वरमान रंजित

सुनानं ग्वाहाली बीत,
अझ, सुयाके ग्वाहाली कायेगु हे
थःत थःमं दमन यायेगु खः
ग्वाहाली नं सुनानं छुं हे बी मखु
सुयाके ग्वाहालीया भरोसा यायेगु हे
छं थःत धिक्कार सम्मे जु !
माया !
छं थुगु संसारया चाला बाला थुइकि ।
थन, थव संसारे
थः छम्ह म्यायेया लागी
मेपिनिगु जिन्दगीया छुं मूल्य मदु ।
छाय् कि—
थनया दुनिया हे थथे खः
मतलबी, स्वार्थी !
जीवने संघर्ष मयाःसे
म्याइम्ह मनू मनू हे मखु ।
अझ—
खिचा ल्याखे दइ थन
वयागु ल्याखे दइ मखु ।
थनया थव मतलबी संसारे
थःगु मनोभावना,
आशा, इच्छा पूर्तिया लागी
संघर्षं याये माः
माया, मग्यासे संघर्षं याये माः ।
संघर्ष-विजयी जुइगु स्वे माः !!
मनू जुयाः निर्भय व निश्चित जुइ माः !!!

[१४ मार्ग ०१०]

[७८ पृष्ठा त्वं]

दुरु व्यू वनेगु वया मां व वया ज्या । नै लिसे प्रैम
याइम्ह धका जित छिः छिः धका नं धया दी फु ।
समाजं हे पितनेगु नं चेष्टा याइ । तर जिगु विचारं
थुजागु चेष्टा यायेगु हे व्यर्थ ! थुकिं फाइदा नं छु दइ
धका ! थुजागु हे म्याः मदुगु ज्याय् धाःसा दिलचस्पी
कयाः, माःगु ज्या छखे वां छवःगुलि हे भीगु थौं

थुजागु गति जुयाच्वन । नत्र भीपि थौं संसारया मेमेगु
उन्नतिशील जाती बराबर थ्यने धुंकीगु । आः नं छुं
आपाः मपाःनि । आः तकं नं त्व्यलं चायेका भी भी
जातपातया भेद भाव मताःसे छम्ह जुइ फत धाःसा
भीगु उन्नति निश्चय जुइ । व लिसे जिगु प्रैम नं जातीय
एकताया हे प्रथम कड़ी धका मती तइ दिसँ ।

शिक्षाया मनोवैज्ञानिक आदर्श

शिक्षाया मनोवैज्ञानिक आदर्श व खः, गुर्कि मानव स्वभावया फुक अंगया विकास जुइ। गबले मानव-स्वभावया गुगु अंग विकसित जुइगुली बाधा जुइ, अबले व्यक्ति व समाजया स्थिति ग्यानापु जुइ। थौं संसारया तःतःधर्मि मनूतय् मने नं भय व चिन्ताया स्थिति वर्तमान जुया च्वंगु दु। संसारया फुक विचारवानपि मनूत मानव-समाजयात विनष्ट जुइगुलि बचे यायेगुली लगे जुयाच्वन। थुकीया निंति छखे पाखे अनेक प्रकारया शांति-समेलन व सांस्कृतिक तथा धार्मिक प्रचार यानाच्वन मेखे पाखे आत्म-रक्षाया लागी अथवा मेगु राष्ट्रया आक्रमणया उत्तर बीया निंति तःतःधंगु अस्त्र-शस्त्र दयेका वं च्वन। तर थुजागु राजनैतिक चालं विश्वयुद्धया संभावना कम जुया बना मच्चं अपितु भन बढ़े जक जुया बनाच्वन। बहु उकीया दिं जक लिज्यां बनाच्वन। मस्यू गबले विश्वयुद्धया भय-प्रदर्शन छक्कलं शुरु जुइ हानं सारा संसारयात हे थःगु ज्वालाय् भुना नष्ट भ्रष्ट याना बी।

थुजागु स्थितिया कारण छु खः १ थुकीया मूल कारण मनूया असंतुलित जीवने प्राप्त जुइ। फुक प्रकारया विल्व व युद्ध समाजया स्यंगु संतुलन प्राप्त यायेगु उपाय खः। न्हापां मनूया व्यक्तिगत जीवनया संतुलन तनी, लिपा वं सामाजिक संतुलन नं तंकी। थुगु रूपं संतुलनया विनष्टया कारण मनूया शिक्षा खः, हानं शिक्षा द्वारा हे थव स्यंगु संतुलनया सुधार याये फह। थौं संसारया तःतःसकं सःपि शिक्षा-शास्त्रीपि हे शिक्षाया लक्ष्यया विषये अंधकारे लाना च्वंगु खने दु। अतएव शिक्षा द्वारा नं मनूतय् व्यक्तिगत स्वार्थ प्रवृत्तियात हे जक सहारा दइ च्वन। प्रत्येक व्यक्तिया व प्रत्येक राष्ट्रया थवं थःतः मेर्पि स्वयाः आपाः शक्तिशाली व गौरवशाली याये मास्ते वः। थुकि

—प्रो० लालजीराम शुक्ल

गुम्ह व्यक्ति अथवा राष्ट्र थव व्यां बनेगुली लिपा लात, व न्हापा लाःम्ह व्यक्ति अथवा राष्ट्रया इर्ष्यालु जुइ। अले हानं वयात लिपा लाकेगु वा क्वे कुरकेगु लागी वं न्हाबलें चिन्ता याइ। न्हिं न्हिसिगु थुजागु चिन्तां लिपा लाःम्ह न्हापा लाःम्ह यात नाश यायेगुली समर्थ दुम्ह नं जू वनी। भीसं यदि न्हावां बनाः न्हापा लाके मफुसां न्हापालाःपित ला अवश्य तुति ज्वना साल्यःकाये फु।

मनूया महान् जुइगु इच्छां वयात हृदयहीन याना बी। थव हे वयागु विनाशया कारण बने जू वनी। वंगु महायुद्धे जर्मनी, इटली व जापानया पराजित थुकि हे जुल कि इमिसं थःमं थःत मेर्पि स्वयाः महान समझे जुल। थुकीया परिणाम स्वरूप इमिसं मेर्पि नाप प्रेम मयाःसे इपि नाप धृणा यात। महानताया भाव हे शक्तिया केन्द्रीकरणया कारण बने जू वनी। पूँजीवाद व तःतःधंगु साम्राज्यया वृद्धि थव हे कारण जुल। गबले तक व्यक्ति चिरिकः जुया च्वनेगुली हे सन्तोषी जुइ मखु, अबले तक व गबले हे सुखी जुया च्वने फड मखु। गबले मानव-जीवते प्रेमया वृद्धि जुड, अबले व चिरिकः जुयाः नं सुखी जुइ।

मनूनं थःत थःमं तःधं तःधि यायेगु चेष्टाय् लगे जुयाः थःगु स्वभावया व अंगयात स्मेतं अवहेलना याइ, गुगु स्वभावं वयात समाजया प्राणीयाना तल। गुगु रूपं मावन-स्वभाव स्वार्थमय खः, अथे हे परोपकारी नं खः। मेरिनिगु सुखे थःगु सुखया दर्शन यायेगु मानव-स्वभावया विकासया लक्ष्य खः। गुलिगुलि मानवतय् गु शक्तिया विकास जुइ, वयागु परोपकारया मनोवृत्ति नं उलि उलि हे विकास जुइगु अनिवार्य हे जू। मनूनं जिम्नकोटिया सुख अर्थात् इन्द्रिय सुखया हे जक याकःचां उपभोग याये फु, उच्च-

कोटिया सुखया उपभोग मेरिं नाप मिले जुयाः हे जक याये माली। गबले तक मनूयाके मेपिनिगु सुखे थःगु सुखया निदर्शन यायेगुया क्षमता दइ मखुनि अबले तक वं उच्चकोटिगु आनन्दया अनुभव हे याये खनी मखु। मनूया उच्चतम स्वभाव प्रेममय खः। थुकि हे मनूयात सामाजिक प्राणि याइ हानं थुकीया हे कारणं वयागु प्रतिभाया विकास जुइ।

गबले मनुष्ययाके प्रैमया मनोवृत्ति वइ अबले वं केवल थः जक च्वे बनेगु कोशिश मयाःसे मेरिंत नं थछ्येगु चेष्टा याइ। थः सुखी जुइगु चेष्टा मयाःसे मेरिंत आपाः सुखी यायेगु प्रयत्न याइ। वयाके अःपुक हे समानताया भाव वइ। प्रैम हे धात्येयागु समाजवाद्या आधार खः। प्रैम हे मनुष्ययात भतिचा सम्पत्ति नं सन्तोष बी फु। प्रैम हे व्यक्तिगत व सामाजिक आरोग्यताया ताःचो खः। थव प्रैम हृदयया शिक्षा अर्थात् भावया उचित शिक्षां दया वइ। थुकीया लागी जीवनया मूल्यांकन हे न्हूगु दृष्टिकोण यायेगु आवश्यकता दु।

थौकन्हेया फुक शिक्षा-प्रणाली बौद्धिक शिक्षाय् हे आपाः जोर बीगु खने दु। बुद्धिवाद्या बृद्धि हे वैज्ञानिक आविष्कार जुइ। थव आविष्कारं मनूतय् त सुखया सामग्री ला बढ़े जुइ, तर नाप् नापं थुकि सुख कम संख्या मनूतय् लहाते ला: वनी। सामान्य व्यक्ति न केवल सुख सामग्री हे वंचित जुइ, वरन् वं थःगु आर्थिक स्वतन्त्रता नं तंका च्वनी। बुद्धि व्यापारया बृद्धि मनूयात हृदयहीन याना बी। अले थःगु महान् ताय् बाधा याइपि व्यक्तिया विनाश यायेगुली बुद्धिवादी भतिचा हे लिफः स्वइ मखु। अतएव आः थव खँया आवश्यकता दु, मनूयात बौद्धिक शिक्षा जक आपाः मध्यूसे भावया शिक्षा बीगु याये माः। मचातय् थुजागु बातावरणे तये माः, वं थःगु धात्येया

सुख मेरिं नाप प्रैम यायेगुली वसेवा यायेगुली हे थखं। पाठ्य-सफू नं थुजागु हे देका यंके माः; गुकी सिकंदर, नैपोलियन आदिया महानताया गुण गान दुगु मजूसे बुद्ध, कबीर, सेंट फ्रांसिस व लूथरया महानताया वर्णन दुगु थजु। महान व्यक्ति व हे खः, गुम्ह फति फक्क गरीबी च्वना नं मेरिनिगु सेवा याये फु।

मचातय् न्हूगु आदर्श हयेत भीसं थःगु समाजया फुक ढांचा हे हीके मानि। धनी अथवा तःतःधंगु राज्याधिकारीपित सम्मान मध्यूसे समाजसेवी संतपित भीसं सम्मान बी माः। पूँजीवादी समाजे गुकी आपाः मूल्य व महत्व बीगु खः, उकीया ठीक विपरीतगु रूपे भीसं मूल्य व महत्व बी माः। उचित शिक्षाया परिणाम स्वरूप थव सम्भव दु। गुगु रूपं थौं धनी जीवन आदरणीय समझे जुया च्वंगु दु, उगु हे रूपं प्रैम व सेवाया जीवन नं आदरणीय जीवन समझे याना यंकेगु याइ। गबले धनी व तःतःधंगु महले च्वनीपिनिगु जक समाजं आदर याइ, अबले प्रत्येक व्यक्ति धनी व महल्या मालिक जुइगु इच्छा याइ। हानं गबले न्हूगु शिक्षाया परिणाम स्वरूप थुमिगु आदर जुइ मखु अले सुं व्यक्ति धन मुंकेगु व महले च्वनेगुया इच्छुक जुइ मखु। अले धनं निम्नकोटिया मनूतय् त प्रलोभित या हे याःसां उच्चकोटिया मनूतय् त प्रलोभित याये फइ मखु। थुजागु धन मुंकेगु, गुर्कि मेरिनि भि जुइ मखु व सामाजिक॥ अपहरण खः। थव थःगु उच्चतम स्वत्वया प्रति अन्याय खः। भीगु उच्चतम स्वत्व समाजवादी खः, हानं उकीया सुख फुकसिगु सुखे हे च्वना च्वंगु दु। व प्रैममय खः। प्रैमी थःगु महानताया हे जक इच्छा बाइ मखु, वरन् फुकसिगु हितया इच्छा याइ।

च्वतापद्मा — ‘बिहार शिक्षक’ बादर

अद्विसेन जातक

‘ये मे अहं न जानामि’ थुगु धर्म देशना भगवान् बुद्धं आलबीया लिक्सं च्वंगु अगालव चैत्य धइ थाय विज्याना च्वंगु बखते कुटी देकेगु शिक्षाया बारे कना विज्यागु जुल ।

भगवान् बुद्धं भिक्षुपिंत सःता धया विज्यात—‘भिक्षुपिं ! पूर्वकाले बुद्धपिं उत्पत्ति मजूगु बखते नं पिनेयागु प्रव्रज्या द्वारा प्रव्रजित जूपिसं नं जुजुपिसं आप्रह यात नं फवनेगु धइगु मेपिंत अप्रिय जुइगु खः धका मफवंगु दु ।’ थुलि धया विज्याना वसपोलं पूर्व जन्मया खँ कना विज्यात ।

अतीतया खँ

न्हापा छगू समये बनारस देशे ब्रह्मदत्त जुजुं राज्य याना च्वंगु बखते बोधिसत्त्व छगू तःधंगु गामे ब्राम्हण कुले जन्म जुया विज्यात । वयात अद्विसेन कुमार धका नां तल । बोधिसत्त्व तःधिक जुह धुंका तक्षशिलाय वना फुक शिलपविद्या सयेका काल । हानं कामभोगे दोष खना ऋषिपिनिगु प्रव्रज्याक्रमया अनुसारं प्रव्रजित जुयाः अभिक्ष्वा A. व समापत्ति B. प्राप्त याना ताकाल तकं हिमालय प्रदेशे विज्याना च्वंगु जुल । आपालं दँ लिपा चि व पाउँया सेवन याना बस्तीपाखे ववं ॥ बनारस देशे ध्यंकः विज्यात । जुजुं वयागु शील स्वभाव खना प्रसन्न जुयाः वयात सःतिके बिल । राज्महलया पलंगो विज्याकल । भोजन भपका हानं भोजनानुमोदन न्यनाः जुजु तःसकं प्रसन्न जुल । बोधिसत्त्वयाके वचन कयाः अले थःगु राजोद्याने विज्या-

A. दिव्य-चक्षु, दिव्य-श्रौत, पूर्व जन्मया खँ स्थूगु, क्रह्डि बल, परचित्तया खँ सीणुयात धाइ ।

B. प्यंगु रूपावचर ध्यान तथा प्यंगु अरूप समापत्तियात धाइ ।

अनुवादक—भिक्षु सुबोधानन्द

कल । अबले निसें जुजु नं न्हिं निको स्वको सेवाय् वनीगु जुल । छन्हु धर्मकथा न्यना लयताःम्ह जुजुं बोधि-सत्त्वयात धाल—‘छलपोलयात राज्यं निसें कयाः छु तक चीजया आवश्यक जू धया विज्याहुं ।’ तर बोधि-सत्त्वं मेमेपिं याचकपिसंथें छुं चीज मफवंसे मौन जुया-च्वन । छन्हु जुजुं थव हे खें विचाः यात—मेमेपिं याचकपिसं जित थव थव चीज व्यु धका फवनीगु, आर्य अद्विसेनं प्रार्थना याना नं छुं मफवं । वसपोल प्रज्ञावान व उपाय-कुशलम्ह खः । जिं वसपोलयाके थव खें न्यं हे न्यने ।

छन्हु सदांथें जलपान सिधयेका जुजु बोधि-सत्त्वया आश्रमे वन, वनाः प्रणाम याना छखे फेतुना मेपिसं फवना काइगु, वसपोलं माःगु धइ विज्याहुं धया नं फवना मकाःगु बारे कारण न्य न्यं न्हापायागु गाथा धाल—

ये मे अहं न जानामि, अद्विसेनं वणिव्वके ।
ते मं सङ्गम्म याचन्ति, कस्मा मं त्वं न याचसि ॥

आर्य अद्विसेन ! गुपि याचकपित जि म्ह मस्यू, इमिसं जिथाय् वयाः (माःमाःगु) फवं वइगु । छपिसं छाय् (माःगु धया विज्याहुं धया नं) जिके छुं मफवनागु ?

थव न्यना बोधिसत्त्वं निपूगु गाथा धया विज्यात—
याचको अप्पियो होति, याचं अदद मप्पियो ।
तस्मा हं तं न याचामि, मामे विद्वेसना अहू ॥

फवनीम्ह (दान बीम्हसिया) अप्रिय जुह हानं फवनीगु मबीव नं (दान बीम्ह याचकया) अप्रिय जुह। उकीया निंति जि मफवनागु खः, गुर्कि जिगु मने घ जि खना अप्रिय धइगु थमदे मा ।

वसपोलयागु खँ न्यना जुजुं हानं स्वपूगु गाथा

धाल—

योचे याचन जीवानो, काले याचं न याचति ।
परश्च पुञ्जा धंसेति, अत्तनापि न जीवति ॥
यो च याचन जीवानो, काले याचं हि याचति ।
परश्च पुञ्जं लब्मेति, अत्तनापि च जीवति ॥
न वे दिसन्ति सपञ्जा, दिस्वा याच मागते ।
ब्रह्मचारि पियोमेसि, वरं त्वं मञ्ज मिछ्छसि ॥

गुम्ह भिक्षा द्वारा जीवित जुयाच्चन, गुम्ह भिक्षा-
हारी उचित समये फवनी मखु, वं मेपिनिगु पुण्ययात
नष्ट यागु जुइ हानं थः नं याडक जीवित जुइ मखु ।
गुम्ह भिक्षाजीविं उचित समये भिक्षा फवनी, वं मेपि-
नित पुण्य लाभ याके बी हानं थः नं सुखं जीवित जुया
च्चनी । प्रज्ञावानजनं सुं भिक्षुक वःगु खना द्वेष याइ
मखु । हे ब्रह्मचारी, छपिं ला भन जिम्ह प्रियपात्र खः ।
डकि छु तक फवने माःगु खः, फवना बिज्याहुं ।

थुगु प्रकारं जुजुं राज्य अर्यंक बीगु खँ ल्हात नं
बोधिसत्वं छुं हे फवना बिमज्या । तर बोधिसत्वं
अबले प्रबजित-चर्या स्पष्ट यायेया निति थुलि धया
बिज्यात—‘महाराज ! फवनेगु धयागु गृहस्थी काम-
भोगीपिनिगु निति ठीकगु ज्या खः । प्रबजितपिनिगु
निति मखु । प्रबजितयात ला प्रबजित जीविका गृहस्थी-
पिनिगु जीविका स्वयाः भिन्न व शुद्ध यायेगु आव-
श्यकता दु । अले हानं वसपोलं थव खुपूगु गाथा धया
बिज्यात—

न चे याचन्ति सपञ्जा, धीरो वेदितु मरहति ।

उद्दिस्स अरिया तिङ्गन्ति, एसा अरियानं याचना ॥

प्रज्ञावानं फवनी मखु, पण्डितं (स्वयं) थव सीके माः ।
आर्यजन भिक्षाया लागी (मौन जुया) पलख दना
च्चनी । थव हे आर्यपिनिगु याचना खः ।

जुजुं बोधिसत्वयागु थव खँ न्यना ‘भन्ते, यदि
बुद्धिमान सेवकं थःगु हे बुद्धि विचाः याना बी योग्यगु
बी धासेंलि जिनं छपित थुपिं बी’ धका धया न्हेपूगु
गाथा धाल—

ददामि ते ब्राम्हण रोहिणीनं,
गवं सहस्रं सह पुङ्गवेन ।
अरियो हि अरियस्स कर्थं न दज्जा,
सुत्वान गाथा तव धम्म युत्ता ॥

हे आर्य ब्राम्हण ! जिं छपित द्वहँत सहित दोच्छिम्ह
भिपि (हाउंपि) सात बी । छपिनिगु धार्मिक गाथा
त्यने धुंका आर्य आर्ययात मब्यूसे गथे च्चने फह ?

जुजुं थथे धासेंलि बोधिसत्वं धाल—‘महाराज,
जि छुं हे मदेक प्रबज्या जुयाम्ह खः । जित सायागु
आवश्यकता मदु ।’ वसपोलयागु थव खँ न्यना जुजु भन
प्रसन्न जुल । यावजीवन जुजु वसपोलया उपदेशा-
नुसारं दानादि पुण्य कर्म याना अन्ते स्वर्गगामी जुल ।
वसपोल बोधिसत्व नं ध्यान-लाभी जुयाः ब्रह्मलोके
उत्पन्न जुया बिज्यागु जुल ।

भगवान बुद्धं थुगु धर्म देशना कना सत्या प्रकाश
यानाः बिज्यासे जातके मिले याना बिज्यात । अन्ते
आपालं लोकजनपित श्रोतापत्ति फलादि प्राप्त जुल । उगु
बखतेया जुजु जुया च्चंम्ह आःया आनन्द जुल, अट्टिसेन
तपस्वी ला जि हे खः ।

सुनक्खत्तया बौद्ध-धर्म त्याग

छगू समये भगवान बुद्ध मल देशया अनूपिया धइगु मलपिनिगु निगमे विहार याना बिज्याना च्वन। अबले भगवान बुद्ध छन्हु पूर्वान्ह समये पात्र चीवर धारण याना भिक्षाया निर्ति अनूपिया निगमे दुहाँ बिज्यात। अबले भगवान बुद्धया मती थव लुल—भिक्षाटन वनेत साप न्हिथ्याःनि। उक्तं भार्गव-गोत्र परिव्राजकया आश्रमे भार्गव-गोत्रयाथाय् वनाः पलख च्वं वने।

अले भगवान बुद्ध गन भार्गव-गोत्र परिव्राजक दु, अन बिज्यात। भार्गव-गोत्र परिव्राजकं भगवान बुद्धयात धाल—‘भन्ते, भगवान बिज्याहुं! भगवानया स्वागत, तःन्हु मछि लिपा भगवान बुद्धया दर्शन प्राप्त जुल। थन आसन् लाया तःगु दु, भगवान थन फेतुना बिज्याहुं।’ भगवान बुद्ध लाया तःगु आसने फेतुना बिज्यात। भार्गव-गोत्र परिव्राजक नं छगू जौजागु आसन साला कया: छखे लिक्फे फेतुत।

छखे लिक्फे फेतुना भार्गव-गोत्र परिव्राजकं भगवानयात धाल—‘भन्ते! छु’ दिन दत, सुनक्खत्त लिच्छवि-पुत्र जि थाय् वल, वयाः वं धाल—‘हे भार्गव! जि भगवान बुद्धयात् तोता बी धुन। आः जि बुद्धयागु धर्मयात माने मयाना।’

‘भन्ते! सुनक्खत्त् थव धाःगु धात्थे खःगु खःखः ला?'

‘भार्गव! थव खःगु खःखः। छु’ दिन दत, सुनक्खत्त लिच्छवि-पुत्र जि थाय् वयाः अभिवादन याना छखे फेतुत। छखे फेतुइ धुंका वं धाल—‘भन्ते, आः जि भगवानयात तोते, जि छलपोलयागु धर्मयात माने याये मस्तुत।’

वं थथे धायेवं जि थव धया—‘सुनक्खत्त! छु

अनु०—भिक्षु विवेकानन्द

जि छंत थथे धयागु दु ला?—सुनक्खत्त! वा, जिगु धर्म स्वीकार या?’

‘मदु, भन्ते!’

‘अले छु छं जित थथे धयागु दु ला?—‘भन्ते, जि भगवान बुद्धया धर्मयात स्वीकार याये।’

‘मदु, भन्ते!’

‘सुनक्खत्त! न जि धयागु दु—सुनक्खत्त! वा, जिगु धर्म स्वीकार या। न छं धाःगु दु—भन्ते! जि भगवानया धर्म स्वीकार याना। अले छं आः मूर्ख! छुकीयात माने याना, छुकीयात तोते धका धया? मूर्ख! थव ला छंगु हे अपराध (भूल) खः।’

‘भन्ते, छलपोलं जित अलौकिक ऋद्धिबल क्यना बिज्या।’

‘सुनक्खत्त! छु छंत जि थथे धयागु दु ला?—सुनक्खत्त! वा जिगु धर्म स्वीकार या, जि छंत ऋद्धिबल क्यने।’

‘मदु, भन्ते!’

‘अले छु छं हे जित गबले थथे धयागु दु ला?—‘भन्ते! जि छलपोलयागु धर्म माने याये, छलपोलं जित अलौकिक ऋद्धिबल क्यना बिज्याहुं।’

‘मदु, भन्ते!’

‘सुनक्खत्त! न जि छंत थथे धयागु दु, न छं हे जित थथे धाःगु दु। अले मूर्ख! छं सुयात थः नालः सुयात तोते धका धया?’

‘सुनक्खत्त! छु छं मस्यू ला?—अलौकिक ऋद्धिबल क्यंसां मक्यंसां दुःखया क्षयया निर्ति कनागु जिगु थव धर्म पूर्णःजुइ।’

‘भन्ते! स्यू, छलपोलं अलौकिक ऋद्धिबल क्यंसां मक्यंसां पूर्ण जुइ।’

‘सुनक्खत्त! गन जि अलौकिक ऋद्धिबल क्यंसां

मर्यांसां धर्म पूर्ण याये फु । अले जिं हानं छको छाय्
छंत ऋद्धिबल क्यनी ? मूर्ख ! स्व, थव ला छंगु हे भूल
खः ।

‘भन्ते ! भगवानं जित मनूतय् न्हाःने तयाः वाखं
मकं ।’

‘सुनक्खत्त ! छु जिं छंत थथे धयागु दु ला ।—वा,
जिगु धर्म स्वीकार या, जिं छंत मनूतय् न्हाःने तयाः
बाख’ न्यंके ।’

‘मदु, भन्ते !’

‘सुनक्खत्त ! छु छं थथे धयागु दु ला—जिं छलपो-
लया धर्म स्वीकार याये, छलपोलं जित मनूतय् न्हाःने
तयाः बाखं कना बिज्याहुं ।’

‘मदु, भन्ते !’

‘सुनक्खत्त ! न जिं थथे धयागु दु, न छं धाःगु दु ।
अले, मूर्ख ! स्व, थव ला छंगु हे भूल खः । सुनक्खत्त !
छु छं मस्यू ला ? दुःखया क्षयया निति कनागु

जिगु धम मनूतय् न्हाःने तयाः धर्मोपदेश व्यूसां ल्यूने
तयाः उपदेश व्यूसां पूर्ण जुइ ।’

‘भन्ते ! स्यु, पूर्ण जुइ धका ।’

‘सुनक्खत्त ! अले पूर्ण जुइगु जुसेलि छंत मनूतय्
न्हाःने तयाः धर्मोपदेश बी माःगु छाय् ?’ स्व, थव ला
छंगु हे भूल खः । सुनक्खत्त ! वज्जी गामे अनेक प्रकारं
छं जिगु प्रशंसा यात । धर्मयागु प्रशंसा यात । संधयागु
प्रशंसा यात ।’

‘सुनक्खत्त ! उकिं जिं छंत धया—मनूतय् सं छंत
हे दोष बी—सुनक्खत्त लिच्छवि-पुत्र श्रमण गौतमया
शासने ब्रह्मचर्य पालन यायेगुली असमर्थ जुल । ब्रह्मचर्य
पालन याये मफयाः वं शिक्षायात तोता गृहस्थ जू वन ।
सुनक्खत्त ! थुगु रूपं छंत हे दोष बी ।’

‘भार्गव ! जिं थथे धया नं सुनक्खत्त लिच्छवि-पुत्रं
आपायिक (नारकीय) यातये थव धर्म-विनययात
तोता वन ।’

ख्वबि

—श्री धर्मरत्न शाक्य

बाः वल छाय् थैं महिक ख्वबि, वर्षाक्रृतुया पाखा हाःथैं,
न्हाक्व तिका काःसां अविच्छिन्नं, वल सो भं भं मस्यू छाय् थैं ।
धर धर वःगु थव ख्वबि-धारं, सुख हे चुइकः छुतः ला,
अथवा थःगु दुःखया मर्म, मेपिन्त नं छक क्यनेतः ला ?
छंगु अगमगु हृदयया कोषे, ख्वबि उलि नं मन्हांगु ला,
न्ह्य हे मन्हांसां बाः हे वःसां, धैर्य तयाः छं पने मफु ला ?
क्षण भरयागु मृग-तृष्णासं, लुब्ध जुयाः व्वाय् वना हानं,
जुया निराशा हृदय पिपासाय्, हूसां नं वःगु सो हानं हानं ।
खिमिला धुंका तिमिला वःथे, दुःख धुंका सुख वड धका,
सुचुकाः दुःख उरया कुञ्जे, ते मफु ला क्यने मसु धका ?

‘मिजं’

श्री ‘??’

संसारया विकाश नाप नापं समाजया सुधार जुया-
च्वन। थौंयागु समाजे मिसा (थः कलाः) यात छगू
स्वअधिकृत-स्थूल-वस्तुर्थें प्रदर्शन यायेगु चाला नं मानवं
निर्माण याना हःगु हु।

व्याहाया च्वय् न्याः। अनया पासापि फुकं वया
च्वंगु। फुक नापं जिगु परिचय जुया च्वंगु खः। जि
नं मछालाम्ह मखु। जीवने थुजापिं युवकतय् नापं गुलि
हने धुन, गुलि हने धुन। आखिर कालेजे व्यने धुंम्ह हे
मखु ला! अबले हे अनया मेस्ह छम्ह पासा वल। वये-
सातं वयात क्यनाः अनं धया दिल—‘का, का वेकः नाप
ला छंगु परिचय मजूनि। अय्ला वेकः भी थाय् छेँ
मस्तयूत व्यकेत भाइम्ह हे खः। वेकःया न्यापु खंसा छ
ला गजब हे चाइ।’ अनं सःतल—‘रमण!’ रमण
द्वृहाँ वल। वयागु व जिगु मिखा चू लात। स्मरण
शक्ती च्वापु थिल। रमणयागु ख्वायागु मनोभाव-
नाया किचःलं नं धाल—‘रमण नं जित खनाः छुं
तंम्हथें जुयाच्वन।’ जिगु मगजे भूखा ब्वल। अतीतया
खँ फुकं छलंग जिगु न्याने च्वं वल। कालेजयागु जीवन
लुमन। जि, जिम्ह दाजु व किजा छगू डेरा कया च्वन
च्वनागु दिं। दाइया पासा जूगुलि रमण न्हि न्हि
धयाथें जिमि थाय् वः। रमणयागु व्यक्तिवे मस्यु छुं
दुथें प्रथम दिने हे जि आकर्षित जुल। न्हि न्हि हे थें
नाप लाइगु। रमण नं जिगु पाखे आकर्षित मजूगु
मखु। अले किजायात बिन्ति बिन्ति यानाः रमणया
थाय् छुयेगु दिं नं लुमन। रमण व जि जीवन-नांचा
न्याकेगु प्रोग्राम व प्रणत लुमं बले ला जित भावनां इतः
मतः हे कन। अले लुमन—जिं किजायात जि ज्वर वल
धका रमणयात सःतिके छ् वयागु दिं। माँ तच्चः गाढ़ी
याकनं वनीगु दु धका उखुनु रमण जित नाप हे मलाःसे
वना बिल। व भयंकर दिं नं गबलें ल्वमंके फइ मखु।

संध्याया बेला। जि अखबार ब्वना च्वना। रमण
विधाद मुद्रा ज्वना जिगु कोठाय् वल। वयात खने सात
जिं थःत थामे याये मफुत। क्रोधया आवेशं जि कां हे
जुल। जि धया—‘कृपया छि थनं भायका दीगु ज्या
याना दिसँ। छिथें जापिनिगु आगमनया थन आवश्य-
कता। मदु।’ रमणं छुं धायेत सन तर जिगु सःलं वयागु
छुं खँ ताये दुगु नं मखु। छुं धायेत समय हे नं
मबिया। जित छुं हे न्यने मास्ते मवः। अले रमण सुंक
वन। कन्हे खुन्हु किजां धाल—‘रमणया माँ सित।
रमणदाइ नं छेँ वन। आः ब्वं वइ नं मखुत धाःथे
च्वं।’ जित छको धक्का लगे जुल। थःगु भूल खन।
वयां लिपा रमण व जि गबलें नाप मलाः। तःदं मछि
लिपा उखुन्हु नाप लात, गुखुन्हु वयागु आवश्यकता मदे
धुंकल। सी धुंका वास छुं यायेत?

कन्हे खुन्हु हे जि रमण दु थाय् च्वनाँ जी मखु
धका थःछेँ वया।

X   X   X   X

रमणयात ल्वमंकेत थःछेँ वया। तर रमण ला भन
भन सःतिना जकं वथें च्वन। उखुनु रमणया यादं
दिक्क जुयाः ‘चित्रलेखा’ ब्वना च्वन। पोस्ट मैन
छपौ पौ बी हल। पौ अनयागु जुया च्वन। —

‘प्रिये,

वियोग धयागु छु? थव खँ न्हापा नं जिगु
मगजे वझगु ला खः, तर थौं सिल वियोग धझगु थव
खः। छ वन, जिगु संसार शून्य जुल। तर हानं याकनं
नाप लाइ धयागु भावना याना थःगु मनयात सुंक
तयेगु। रमण नाप खँ ल्हायेगु, अले न्हि फुइगु। तर थौं
रमण नं खँ ल्हायेत मंत। मंत छु धाये, जि हे मदयेका
छ् वया। रमणयात छं नं महसी हे माः। व, व

हे का, भी थाय् छें मस्तयृत व्वंकीम्ह। न्हिन्हिथें उखुनु
नं वयागु कोठाय् वना। तर उखुन्हु रमणया कोठाय्
द्वाहाँ वना बले रमणया लहाते छपा तस्वीर। जि श्यनेवं
वं तस्वीर सुचकेत स्वल। मने शंका जुल। रमणया नं
सुं प्रैमिका दु ला ! फोटो क्यं धयां मक्यं। अले ख्यायें
याना लाकेत सना। वं नियाना सन। बल फोटो लाका
हे कया। स्वयां छंगु फोटो ! मिखां छु' मखन। म्ह छम्हं
काल्खं लूथें च्वन। वयात छु' मधया। सुंक छें वया।
मती वल—छंगु थुकी छुं लहा मदुसा !

उखुन्हु अथें।

कन्हे खुन्हु जिं रमणया थाय् कोठाय् वना: न्यना—
‘रमण छं खःगु खँ धा। छं उमायात म्ह स्यू ला ?’ वं
धाल—‘उमा सु ?’ अले जिं धया—‘व हे म्हिग छं सुयागु
फोटो त्यलहाँ स्वयाः कल्पना लोके चाहिला च्वना।’ वं

धाल—‘जिं म्ह मस्यू, उमाज्ञुयागु सौन्दर्यं जित श्व
कुकर्म यायेगु वाध्य यात।’ अले जिगु मने शान्ति जुल।
का, उमा अले छं हे धा, थुजाम्ह नीच, पापी, पतितयात
सुनां तया तइ ? जिं वयात छें पितना छ्वया। आः ला
खने नं मदु।

विशेष गबले वयेगु। लिसः दइ।

.....,

जिं थःगु हृदययात प्वःचिना फुकं व्वना। जिं
सुयात छु धाये। अनयात छु धाये, रमणयात छु धाये,
थःत हे नं छु धाये ! तर श्व ला जिं धाये—रमण नीच
मखु, पापी व समाज विध्वंसक मखु। श्व ला समययागु
कुचक जक खः। थुलि अपो छुं विचाः याये मफुत !
मिखाय् ख्वविजायक वल। नुगः तज्ज्याइथें च्वन।
अनसं च्वंगु फोंगे भोसुना छकोनि सिक्क ख्वया।

ज्यामि दाजु

ए दाजु ! आसे, बुइँला जि नं वे,
जिं चंतिया धाः खुसिसाथ न्याके;
सच्चा छ हे खः, मखु धूर्त झांपि
लहंकेगु आसं पर-मांस नैर्पि।

सच्चा छ चित्तं, मन नं पवित्र,
खः सत्यवार्ता, व्यवहार शुद्ध ;
छें च्वंम्ह साधू जगतं मखंम्ह,
च्वे स्वर्गया द्वार मचायक वंम्ह।

च्वोम्ह.....रामसुन्दर

दस्थें मजूला चिकुला व ताला ?
गब्लें छु वाका जक छंत वोला ?
ज्यायागु ज्याला मखु ला छु न्हाः है?
लोवोंगु दांया दुपिनी लिधंसा ?

‘धर्मोदययात कहानी, कविता, निबन्धादि
रचना विया दिसँ।

आनन्दकुटी व अनया विद्यापोठ

—भिक्षु अश्वघोष—

२ मई १९५३ खुनु नेपाल थ्यन। थ जिगु नेपाल स्वतन्त्रं लिपाया निकोगु स्वदेश दर्शन खः। सरासर कान्तिपुर जुका आनन्दकुटी पाखे स्वया बनाच्चना। मनूतय् गु हाव-भाव, रहन-सहन पाना च्वंगु लैँ लैँ हे खन। न्हापा प्यम्ह मुनाः राजनीति खँ ल्हायेत स्याःपि थौं ह्याउँगु ध्वाँय् ज्वना जुल्स नं पिहाँ वइ च्वंगु खने दत। छाति खोले याना खँ ल्हाना च्वंगु खना जिगु नं नुगःपा ह्वल। अबले हे नेपाल गुखे पाखे धइगु मती ध्वाक वन। अले व हे खँ मनं गुने या याँ लैँ लिना बना। कान्तिपुर ला व हे तिनि। घरोहरा नं मज्जां अथे हे दना च्वंगु दनि। नया सङ्क नं व हे खःनि। बह आः मनूतय् गु व मोटरकारया भीड़ जक अपो खने दु।

आनन्दकुटी थ्यन। आनन्दकुटीया रूपरेखाय् नं पाना च्वने धुंकल। स्वया स्वया थाय् न्हापा माकःत जक ग्वाः ग्वाः दुगु, आः मचात नं ग्वाः ग्वाः खने दयाच्चन। अले मने व हे प्रश्न वल—आनन्दकुटी गुखे पाखे ले? विद्यार्थीपि ग्वाः ग्वाः दःसाँ नं जित ला अनया वातावरण एकदम आनन्द व उमंग पूर्ण अनुभव जू वन। आनन्दकुटी धात्थे आनन्दया कुटी हे खः ला!

आनन्दकुटी पूर्व पाखे स्वसा गनं शहर, गनं गाँ, नदी, पहाड़, गुं खने दु। सुथ न्हार्पा द्यो निभाः लुइ बले खास्ति चैत्य मज्जाँ व्वाल व्वालाँ थिना च्वनीगु गपाय् सकं बाला! धात्थे खने सात्त गुपिसं खास्ति चैत्य अनावृष्टिकाले शीतया लखं दयेका तःगु धइगु इतिहास ब्वने धुंकल, [इमिसं बछलाँ हे जूसाँ चिकुला छको भसक लुहे लुमंकी! अथे हे भति च्वे थाहाँ वंसाँ, अथवा आनन्दकुटीया कःसिं जक स्वसां स्वयम्भू राज चैत्य स्वये दु। थ निगः चैत्य

नं नेपाल बौद्ध-देश खः धइगुया बल्लागु चिं खः। उत्तरपाखे स्वसा वहया पर्वतथे' हिमालय खने दु। पश्चिम पाखे पहाड़ व जंगल। दक्षिण पाखे जक छु दु धंका स्वयेत स्वयम्भू तक थाहाँ मवंसां मंजुश्री तक थाहाँ बने हे माः! आस पासे छचाख्यरं बुँज्या याना च्वंपि, बालि रक्षाया निंति माकः रुयाना च्वंपि ला खने हे दुगु जुल। गःचा द्यू वइपि नं खालि मजू। क्वे लिक्कसं खुसिचा छगू नं दु। लः बरे जुइ बले गम्भीर तालं लःया भरना ताये दइ च्वं। छगू शब्दं स्वया स्वया थाय् प्राकृतिक दृश्यया साम्राज्य खने दु। अले गन बनी आनन्द व उमंग?

आनन्दकुटीया उत्थान जूगु भिनिदँ हे मदुनिं। उकी-या उन्नति व प्रकाश भं भं प्रगति जुया वइ च्वन। भविष्य-या खँ ला भविष्यया हे प्वाथे दु। एनं थुलि धाये फु, थुगु हे रूपं उन्नति जुया वंसा आनन्दकुटीया भविष्य उज्ज्वलमय जुइ। आनन्दकुटीया नाप नापं पूज्य धर्मालोक स्थविरया चित्र नं न्ह्यःने च्वं वः। वसपोलया विशेष प्रेरणां हे खः आनन्दकुटीया निर्माण जूगु। भिनिदँ ति न्हापा भिक्षुपि च्वना च्वंगु थाय् किण्डोल विहार खः। उकी तःगु मछि सम्प्रदायपिसं वास याना च्वंगु दु। क्रमशः भिक्षु-संघया संख्या अपो दत। किण्डोल विहाले अनुकूल मिले मजुया वल। मस्यु अबले भन्तेया मन नं ल्वाकःबुकः जुल ला! गःचाद्यू बिज्याये धका बिज्याइम्ह स्वयम्भू गले छथाय् (वर्तमान आनन्दकुटी) छमा सिमा क्वे फेतुना बिज्याइगु। वसपोलयात थन सोप हे आनन्द ताल। अले वसपोलं विचाः यात 'थन हे च्वने दःसा ज्यू।' विचार ठीक जुल। इच्छा प्रबल जुल। अन्ते गुलिचाँ मदुवं चिकिचाकूगु कुटीचा छगू नं तयार जुल।

मार धइपि गन जक मदइ । अन नं कुटी दयेके
धुंका बरोबर मार वल । वह सिद्धार्थकुमारयात
ख्यायेथें जवरदस्ति 'थन च्वने मत्य, दना हुं' धका
ला हाः मवः हँ ! मार वल धका सीके फडगु हे
तथा तडगु लासा, फांगा व खापा मदइ च्वनीगुलिं
खः । किन्तु वसपोल अधैर्य जुया बिज्यात । हानं थनति
मेथाय् वसपोलं आनन्द मताल । अले थन हे मार-
नाप संघर्ष या यां च्वना बिज्यात । छुं दिन लिपा
व हे भोपड़ी अवस्थाय् भद्रन्त अमृतानन्द स्थविर्ह
उकीयात 'आनन्दकुटी' धका नांलुना बिज्यात ।

बुलुं बुलुं आनन्दकुटी प्रकट जुया वल । गःचाय्
वइपि छम्ह निम्ह महाशयपि नं दुस्वः वल । अले वाद
विवाद जुल । गबलें गबलें वाद विवादे धर्मालोक भन्ते-
या सः तःसः जुइ बले छुं नयेगु दु ला धका तीजक स्वः
वपि माकःत नं थारा थारा नू हँ ! एनं वाद विवादे मन-
वंपिनिगु संख्या बढ़े हे जुल । न्हिन्हि वइपि नं जुया
वल । तर वाद विवाद यायेत धाःसा थाय् या हे प्रबन्ध
मदु । वा वइ बले ला भन म्वाल का ! अले छन्हु वा
वः बले जूगु कठिनतां हे वाद विवाद यायेत व गबलें
भती भती च्वनेत जीक अलग कुटीचा छगु दयेकेगु खँ
पिहां वल । प्यम्ह न्याम्ह छगोल जुल । थथे छगोल जुइ
बले याये मफइगु व सफल मजुइगु छु दु । कुटी बने
जुल, भन्तेया दुगु स्वयाः तःकू तःजा हे जुइक ।

थ नं ठीक हे जुल । भन्तेयागु चीकूगु भोपड़ी
व तःकूगु भोपड़ीया तुलना याना उपासिका
कृष्णलक्ष्मी (बादली नानी) निसः पांय् मो ज्वना वया
भोपड़ी तःकू यायेगु आग्रह यात । अबले थौथें
निसः दां धइगु कम मजू । निसः दांया लवहँ न्याः बले
गन तये गन तये हे जुल । अले लवहँ आपाः दयेवं
निखां छखा याना तःकूगु आनन्दकुटी दन ।

मारया साप हे सहयाये मजिल । लासा, फांगा
व खापा खुया यंका नं माने मजू बले ला भं का ! अले

साप संक वा वयेका बिल । दने धुंकूगु अंग थुन । गबलें
उखे कुने दुन, व देका च्वंत्तले हानं थुखे कुने थुन ।
थुखे कुने हानं दन, हानं उखे कुने दुंया दुं तुं जुल ।
तर दृढ़ मन भति शक्तिशाली ! उकीसनं भूमि, श्रम,
पूँजी, प्रबन्ध तथा साहस फुकं छपुचः जुइ बले ला छु
जक याये मफइ ? जनताया सहयोग प्राप्त जुइ बलेसिगु
ला खँ हे मंत । मार थन नं पराजित जुल । एनं
आनन्दकुटी बुलुं बुलुं तःकू जूगु रव स्वं वया नुगः ला
कवाटा कवाटा मु हे मू जुइ माः । वं मौका माला
हे च्वन । व ल्यू ल्यू अथे हे वयाच्वन, गथे राक्षसकालि
राजानलया ल्यू ल्यू जुयाः मौका माला जुल ।

सन् १६४३ फुत, १६४४ वल । सिद्धार्थ कुमार
थःगु बसे काये मफया, याना यानागु यत्नं मजिया
थः म्हाय् पि तृष्णा, रति व राग छुया हया चाल
याथें जाल याना हल । बस, ठीक देवदत्तं अजातशत्रु
फाटा पुइका काथें मारं राणाया न्हाय् पने चिकं
थना फाटा पुइका काल । अबले राणातथ्यगु एकतंत्र
शासनया शक्ति नं बःलाना च्वंगु म्काः । परिणाम स्वरूप
मिक्षुपि आनन्दकुटी जक मखु, नेपालं हे पितिना बिल ।
अले दच्छि निदंति ह्वे ल्यंगु परिश्रम-सुमन नं मुखूचिन ।
आनन्दकुटी शून्य जुल । एनं दृढ़ भक्ति उपासक लोक-
रत्न, पूर्णमान, द्वारिकादास, स्व० गोविन्दलाल आदिपिसं
आनन्दकुटी दने धुंकूगुयात बुलुं बुलुं पक्कागु रूप
बीगुली कुतः याना हे च्वन । बिच्चे बिच्चे आनन्दकुटी
क्वापलाक् नुने धका आकांक्षा याना वइपित नं
ख्यानाच्वंगु खँ ला अलग हे दनि ।

१६४६ ई० या खँ खः । पूज्य अमृतानन्द स्थविरया
मार्ग दर्शकत्वे लंकां धर्मदूत मण्डलया नेपाले प्रवेश जुल ।
मिक्षुपि हानं नेपाः दुहाँ वये जिल । अबले मारया
काबले नाप बाजि तया व्वाय् बनाः लें द्यना च्वंम्ह
खराचाथें न्याः वयेका च्वन । बुद्ध-मूर्त्तिया स्थापना
जुल । लंका चैत्य दयेकेगु ठीक जुल । धात्थें, थ

लंकाचैत्य धर्मदूत मण्डलया चिखः। मूर्ति जक पूज्य
चन्द्रमणि महास्थविरया नेपाः विज्यागुया चिखः।
बुलुं बुलुं भिक्षुपिनि केन्द्र स्थान थन हे जुल।

थव जुल संक्षिप्त पूर्व इतिहास। आः न्ह्यःने च्वं
वइ—आनन्दकुटी गुखे पाखे ?—थव आपाःसिया मने
दुगु खं खः। आनन्दकुटी भिक्षुपिसं न जातपात
माने याः, न नाना काल्पनिक देवता हे पूजा याः।
तर थन पूजा जू भारि नक्साँ ! बरु वर्तमान नेपाली-
संस्कृतिया विपरीत छाँटं। सकले भोलकं च्वना,
साधुकार ब्युब्युं पूजा न्ह्याकीगु। पूजा याइगु ढंग,
श्लोक ब्वनीगु लय्, अनियाइगु ताल छगू मेगु
हे प्रकारं। पूजा याइगुया परमार्थ नं आपालं पाः।
चैत्य निर्माण यात नं पंच-बुद्ध मदेक। मूर्ति स्थापना
यात नं बर्माया। धात्थें आधुनिक नेपाली संस्कृति पाखें
विचाः याये बले ला आनन्दकुटी गुखे पाखे धइगु वितर्क
अवश्य जुइ। तर बौद्ध-धर्म व बौद्ध-संस्कृति स्यूपिनि
मने ला छुं हे वितर्क जुइ थाय् मदु। छखे ला आनन्द-
कुटी अन्तरराष्ट्रीय संस्कृतिया समावेश जुया च्वंगु दु।

थौकन्हे भन ‘आनन्दकुटी विद्यापीठ’ प्रसिद्ध जुया
वःगुलि आनन्दकुटी गुखे पाखे वनाच्वन धइगु खं
जुइगु ला स्वाभाविक हे खः। आः विचाः यायेनु,
आनन्दकुटी विद्यापीठ चायेकूगु पाखे। गौतम बुद्धं
गबले नं शिक्षा विया, बिमज्या कि जपमाला ज्वना
मूर्तिया पुजारी (दोपाला) जक जुया च्वं, करपित
उपदेश जक विया च्वं धका। वर्थें हे भगवान
बुद्धं अनेक भाषा जक सेकाः मानवोचित्त चरित्र
पाखे वास्ता मतःसे अःखः थःगु जानकारी जक
अन्धगर्व यायेगु शिक्षा नं विया विज्यागु मदु।
वसपोलं उपदेश याना विज्यागु सद्धर्म सांहिटिक
(थुगु लोके हे फल बीगु) खः। एहिपस्तिक (वा,
वया स्वःवा) धका सःता क्यने योग्यगु खः।
थुजागु धर्मया अनुयायी जुया च्वंपि बौद्धपिसं बौद्ध-धर्म

बाँलाक मथुइका न्हिया न्हिथं छिने याये माला च्वंगु
जीवन समस्या हल यायेत नं बुद्ध-धर्म पिने बना कल्पना
याना च्वंगु खने दु। थव ला अशिक्षाया प्रभाव
सिबाय मेगु छुं मखु। शिक्षा मदइ बले गनं धर्म
सीके फइ, गनं अधर्म। अन्धानुकरणयात बुद्धं
निन्दा याना तःगु दु। थुजागु अन्धानुकरणयात
आनन्दकुटीं गथे थाय् बी ?

आः थौकन्हे पूज्य धर्मालोक भन्ते आनन्दकुटीया
विकास मनं तुनाथें जुया वइ च्वंगु खना थन तोता
लुम्बिनी विज्यात। उकिं थौकन्हे आनन्दकुटीया संरक्षक
भिक्षु अमृतातन्द स्थविर खः। ‘अखिल नेपाल भिक्षु
महासंघ’या केन्द्रस्थान नं थन हे जुया च्वंगु दु।

थौ नेपाल उननति जुइ मफइ च्वंगु हे शिक्षाभाव-
या व कटूरताया निगू कारणं याना खः। उकिं हे
आनन्दकुटी प्रचार जुया वइ च्वंगु धर्म व संस्कृति नं
न्हूगु व नेपाली संस्कृतिया विपरीतथें गुलिसिनं खंक
वन। इतिहासयात ल्वःमंकाः कटूरपनया चश्मा
मिखाय् तया जक स्वयेव गजब नं चाइ। थेरवादी
धर्म न्हू तिनि धका धाइगुली नं अले आश्चर्य चाये
माःगु मदु। थव हे धर्म व मनुष्य जीवनया
यथार्थ शिक्षा बीया निति हे आनन्दकुटी विद्यापीठ
चायेकल। देशया भार कुबीपि मस्तयूत शिक्षा बीगुली
छकूचा त्रुटि जुइगुलि हे लिपा देशया महान् हानि
जू बनीगु खः। थौकन्हे आपालं शिक्षाया नामे
बौद्धिक शिक्षा जक बीगु खने दु। बौद्धिक शिक्षा
नाप नापं भाव शिक्षा नं विया चरित्र निर्माण पाखे
नं ध्यान तये माः। आनन्दकुटी विद्यापीठया प्रयत्न
थव हे दिशापाखे खने दु। मेगु आनन्दकुटी विद्यापीठ
चायेकूगुया छगू उहेश्य थव खः धका धाये हे म्वाक
खने दया च्वंगु दु—‘विहार केवल पूजा पाठ व उपासना
जक यायेत मखु, वरन् थव स्थान आदर्शवत् शिक्षा
व धर्मयाआलय नं जुइ माः।’

आनन्दकुटी विद्यापीठ स्थापना जूगु निदं मयात ।
थुलि समयया दुने आपालं उन्नति जुल । आनन्द-
कुटी ला छपू मू पुल धाःसां ज्यू । आः न्हापायागु
आनन्दकुटी मखुत । गाकं हे परिवर्तन जुया प्रगति
जुइ धुंकल । थव हे परिवर्तन जुजूं प्रगति जुया च्वनेगु
हे ला बौद्ध-धर्मया छगु विलक्षण रूप खः ।

छात्रालय—

आनन्दकुटीसं छात्रालय नं दु । अकिं विद्यार्थीपिनि
स्कूल सिधयेवं छेँ वने म्वाः । थुकिं याना थन च्वंपि
विद्यार्थीपिनिगु जीवन लाभ दायक जुया च्वंगु दु ।
छात्रालय जीवने आपालं लाभ दु । इकसिबे तःधंगु
खँ ला थव खः कि छात्रावासे विद्यार्थीपित विद्या
उपार्जनया सुविधा दु । अन इमित च्वनेगुली गुलि
सुविधा दु, उलि सुविधा इमित छेँ गबले नं दइ
मखु । छेँ वयागु आपालं समय उर्खे थुखे जुइ
बले हे नष्ट जू । गबले वया बौम्हं गनं ज्या छुइ,
गबले मांहं तरकारी न्याके छुइ । छात्रावासे वयात
अजागु ज्या मदु । वं आपालं थःगु समय च्वनेगुली
हे लगे याइ । हानं थः स्वया च्वे च्वंगु कक्षायापिके
थःमं मस्यूगु थःके मवःगु न्यने दु । थुलि जक मखु
छात्रावास जीवने स्वास्थ्य लाभ नं जू । छेँ च्वनीपि
विद्यार्थीपि योग्यगु म्हितेगु व व्यायामया साधनं
वंचित जुया च्वनी, गुगु कि छात्रालये च्वंपित उपलब्ध
जू । छेँ म्हितेगु गनया फुटबल, गनं बोलिबोल, हौकि,
क्रिकेट प्राप्त जुइ ? प्राप्त हे जूसां वयात उलि मज्जा
म्हितेगुली दइ मखु, गुलि छात्रालये दइ ।

छात्रावासे च्वना विद्यार्थीपिसं नियमित रूपं जीवन
व्यतीत यायेगु अःपुक हे सयेके फु । अन इमित समये
समये नयेगु-त्वनेगु, च्वनेगु, मोलहुइगु, दनेगु, अध्ययन
यायेगु आदिया निंति समय निश्चित जू । छेँ विद्यार्थी
जीवन थथे नियमित मजू ।

छात्रालये च्वने बले विद्यार्थीत सकले मिले चले जुया:

आनन्दकुटी व अनया विद्यापीठ]

अर्थात् सकले छगोल जुया च्वनेगु शिक्षा ला अर्थे हे
प्राप्त जुइ । धनी, निर्धनी; तःधं, चीधं विभिन्न प्रान्त-
वासी, विभिन्न प्रकृतिया विद्यार्थीपि सकले छगोल
जुया नापं च्वं च्वनी । थन सामूहिक जीवन व्यतीत
यायेगु अभ्यास जू । छम्ह विद्यार्थीयात मेम्हसिया
स्वभाव व प्रकृतिया परिचय प्राप्त जुइ । भारत्त्व, प्रैम,
सहानुभूति, परोपकार गुण सीका काइ । छेँ च्वनाः
विद्यार्थीपि केवल थः मां-बौ, दाजु-किजा, तता-केहेपिनि
संसर्गे हे च्वना सामूहिक जीवनं वंचित जुया च्वनी ।
गबले गबले विद्यार्थीपिसं छात्रावासे च्वना दुर्गुण नं
स्यना काः । छात्रालये भिपि नं दु, मभिपि नं दु । यदि
दुर्भाग्यवश मभिपिनि आश्रये लात धाःसा वयागु
सत्यानाशनं जुइ । वर्तमान समये विदेशे आपालं छात्रा-
वास दुर्गुणया खानि जुया च्वंगु नं दु । उकिं थव दिशा
पाखे छात्रालयया अधिकारौपिसं विशेष ध्यान तये माः ।

आनन्दकुटीया विद्यार्थीपिनिगु स्वभाव गुलि शान्त
दान्त जू, थव खँया पूरा नाप तौल ला इमि मां-बौपिसं
हे जक याये फइ । कारण पूर्ण रूपं धायेत तुलनाया आव-
श्यकता दु । उखुनु जि येले वना बले ले लाक पाक म्हुतु
लहाना म्हिताच्वंपि विद्यार्थीत वा मस्त स्वयाः आनन्दकुटी
लिहाँ वया । अले आनन्दकुटी विद्यापीठया विद्यार्थीपि
वनीगुली, इमि खँ लहाइगुली जिध्यान वियाः छात्रालयया
विशेषताया बांलाक अध्ययन याना । हां, थन नं गबले
गबले परस्पर ल्वापु जू । ल्वापु जुइ बले तुरन्त छम्ह
विद्यार्थी प्रधानाध्यापकया थाय् वना जाहेर याः वनौ ।
छन्हु ला छम्ह विद्यार्थीया म्हुतु असभ्य वचन पिहाँ वःगु
नं ताल । अले जिगु नुगःलं हानं धाल—‘ए, आनन्दकुटी
च्वंपि विद्यार्थीपिनिगु शील स्वभाव बांला धका च्वनागु
ला मखुथे च्वं !’ जि थःत थामे याये मफुत । जि धया—
‘ए, छिपि आनन्दकुटी छात्रालये च्वंपिसं न आमथे म्हुतु
लहायेगु ला !’ यम्ह न्याम्ह विद्यार्थीपिसं लिसः बिल—
[ल्यगु ९६ पृष्ठे]

विश्वासघात

चिकुलाया बखत । बुद्धिम् अजि बेले याये सिधेका हैं च्वंपि मचाखाचातःसकले मुंकाः मकः कुनाच्चन । अन मचा छम्हसिनं 'योजि जिमित बाखं छपु कं' धका धायेवं मेमेपि मचातय् सं नं धाल—'खः खः, अजि बाखं मकंगु ता हे दये धुंकल । थौं ला अजियाके बाँलागु ज्ञान दइगु बाखं छपु मन्यंकं द्यं हे वने मखु ।' अले दकले चीधिकःम्ह मचां धाल—'योजि, लाखे-लकसि-तय् ग्याना पुस्य च्वंगु बाखं कने मत्य न्हैं ?' मेपि गुलि मचात गज्याम्ह ग्याफर ह्याः धका धया हररं न्हिल, गुलिसिनं थःगु न्हेपँ नं तिंति स्वाकल ।

अजिम्हं धाल—'अय् जूसा बाँलाक न्यं । थौं छिमित मनूत धइपिसं थःत उपकार याम्हसिया उपरे नं अकृतज्ञ जुया गुलि तक विश्वासघात याये यो धइगु बाखं कने ।' थुलि धया थुसुक मुसु निको तल । मस्तय् सं सिल बाखं कनीन धका । बाखं कने त्येव अथे छको मुसु त हे तइगु । अले न्हाय् पँ तिंति स्वाकाः अजिम्हसिया लिक घ्वात्तु घ्वा घ्वां च्वं वन । अले अजिम्हं बाखं कना यंकल—

'न्हापा न्हापा छगू देशे तःसकं गरीबम्ह वामदत्त धइम्ह ब्राम्हण छम्ह दु । छन्हु व हुं छगू ज्या परे जुयाः थःगु गामं मेगु गामे वने माल । लँया बिच्चे धाःसा तःधंगु जंगल छगू पुलो वने माःगु दु । जंगलया दश्वी श्यनेवं हे वया तःसकं लः त्वने व्याचाया वल । अथेक स्वः बले याने श्यंक तुथें छगः खन, अले व सरासर अन हे स्वया वन । तुं ला खः, तर क स्वः बले लः भतिचा हे मदु । अन ला छम्ह धुं, छम्ह माकः, छम्ह सर्प व छम्ह मनू कुतुं वना च्वंगु जकंदु । अले लाखे, धुं वामदत्त खनेवं धाल—'हे ब्राम्हण ! दया तया जित तुंथि थकया व्यु । बखत स्वया: छंत नं जि तःधंगु ज्या याना बी ।'

—श्री गजरत्न

'हे वनराज ! छंगु ला नां न्यने मात्र हे सकले ग्याना थर थर खाइगु ! जि छंत गय् याना पत्या: यायेगु ?'—ब्राम्हणं लाखे धुंयात धाल ।

धुं भचा दिना धाल—'हे ब्राम्हण ! संसारे दकले तःधंगु पाप कृतव (याना तःगु गुण महस्यूम्ह) जुह्गु खः । व पाप फुकेगु ज्या हे थुगु लोके छुं मदु । जि थपाय् सकं गुण म्ह मस्यूम्ह जुइ ला । छु थुगु लोकं मेगु लोके वने म्वाःम्ह ला ? शंका याये मत्य । जि गबले अथे याये मखु । दया तया छं जित तुंथि थकया व्यु ।'

धुंयागु खं वामदत्तयात विश्वास जुल । अले लाखे वं तुंथी कुतुं वना च्वंम्ह धुंयात जतन याना च्वे थकया बिल । श्व खना लाखे माकलं न अथे हे प्रार्थना यात । ब्राम्हणं वयात नं थकया बिल । श्व खना सर्प नं बिन्नि यात । अले वामदत्तं धाल—'हे नागराज ! छंत ला खनेवं हे जिगु लहा थर थर खाः । छं हे धा, जि छंत गय् याना थकायेगु ?'

सर्प धाल—'हे वामदत्त ! जि सुयातं थः न्याये मास्ते वःसा जक न्यायेगु । जि छंत गथे न्याइ ? जित थका । हे वामदत्त ! जि नं छंत बेला बखते छुं ज्या याना बी ।' अले लाखे धात्थे वामदत्तं ग्यां ग्यां व सर्प-यात नं थकया बिल ।

अले धुं वामदत्तयात धाल—हुं खं ला ! ताताः जाःगु पर्वत । हः, उकीया उत्तर पाखे जिगु गुफा दु । छ अन तक वःसा जि छंत चिकीचा धंगु जूसां उप-कारया पलिसा छगू मखु छगू वस्तु अवश्य बिया हये । धुं धाये सिधयेवं माकलं धाल—'हे ब्राम्हण ! जिगु हें नं व हे गुफाया न्याने सिमाय् खः । उखे वये बले मवये मत्य न्हैं ?'

'छंत गबले आतुर-संकष्ट जुया वइ बले जित लुमंकि । जि छंत न्यागु ज्या तोता नं फक रक्षा याः

वये ।—सर्प लाखे धाल । अले लाखे इमि स्वम्हं थः वने
माः माः थाय् स्वया वन ।

आः ल्यै दनि तुंथी मनू छम्ह । व ला सुक सासः
हे मलहासे च्वनाच्वन । वामदत्तया करुणा वना वं
छुं मधाःसा सःता च्वे बल्लं तल्लं थकया बिल । वं नं
धाल—‘हे ब्राम्हण ! जिगु छेँ वारिकच्छ धइगु नगरे
फलानागु थासे खः । जि अन च्वंम्ह तंबः खः । गबले
छं तिसा दयेके माःसा जि थाय् वा ।’

अले छन्हु छन्हु यायां तःन्हु मछि दिन बिते जुल । छन्हु
व ब्राम्हण विचाः यात—‘स्वये, श्व जीव जन्तुतय् सं धाःगु
खं धात्यें खः ला । थुमिसं जित छु छु याना बी ।’ थथे
मती तया वामदत्त माकलं धाः थाय् पाखे स्वया वन ।
वं वं वं वं वं माकःया थाय् थ्यन । माकलं सासागु
फल-फुल नकाः ब्राम्हणयात संतोष यात । वामदत्त अनं
धुं यागु गुफाय् दुहाँःवन । धुं वयात आपाः ध्येवा
वंगु, म्हासुसे च्वंगु लुईँ ज्वार ज्वार थीगु हीरा, मोति
थुना तःगु तिसा बिया धाल—‘हे ब्राम्हण ! स्व, श्व
छम्ह राजकुमार थुगु जंगले शिकार म्हिते धका वल ।
अकस्मात् सलम्हं कुतुं वयाः जिगु न्ह्यःने हे सित । जिगु
भयं नापं दुषि मनूत वयागु तिसा वसः नं काये मफुत ।
छंत बी धका जि तया तयागु खः ।’

व तिसा स्वया ब्राम्हण मती लुइकल—‘ठीक हे
जुल । आः जि श्व तिसा ज्वना वारिकच्छ नगरे च्वंम्ह
तंबःयात मीके बी ।’ थुलि मती तया धुंयाके बिदा कयाः
अनं तःयंक तंबःया थाय् वन । तंबः नं ब्राम्हणयात साब
माने यात । अले न्यन—‘हे ब्राम्हण देवता ! आः जि
छंगु छु सेवा याये माल ?’

वामदत्त लाखे अले तंबःयात धुं बिया हःगु तिसा
बिल । फुकं खँ नं कन ।’—थुलि धयाः बुढ़ि तप्प दित ।
अले मकःले च्वंगु मि भच्चा ख्यना हानं धाल—‘वया
मती वं छुं मस्यूगुलि तंबःयात मीके व्यूसा आपाः
ध्येवा वइ धका च्वंगु । तर तंबः नं धाःसा व तिसा खने

साथं विचाः यात—श्व ला राजकुमारयागु तिसा खः ।
राजकुमारयात उखुनु तिनि शिकारे सुं खुं स्यात धाःगु ।
जुजुं नाय्खिं नं च्वयेका तःगु दु—सुनानं व ज्यानमारा-
यात ज्वना ह्ये फत धाःसा वयात आपालं धन सम्पत्ति
बीगु ।’ अले लाखे व ब्राम्हणं धन सम्पत्तिया लोभे
जुजुया थाय् वना कं वनेगु मती तल । ब्राम्हणं धाल—
‘हे वामदत्त ! ज्यू छ भचा थननि पिया च्वं ! जि
बजारे वना श्व तिसा मिया बी ।’ थथे धया व सरासर
जुजुया थाय् वना धाल—‘भो महाराज ! छलपोलया
राजकुमारयागु तिसा श्व खः । व डाकायात जि ज्वना
तय् धुन ।’ जुजुं तुरन्त सिपाहीत छुया ब्राम्हण ज्वंके छुल ।
जुजुं वयात स्यायेगु हुकूम बिल । उखुनु चान्हे कुना
तखुनु वामदत्त नाग लुमंकल । नाग तुरन्त वल । अले
वं धाल—‘धन्दा काये मत्य । आः थत्यें जि वना
रानीयात न्याना बी । व छं मथ्यू तले सीम्हथें जुइ ।
अले जुजु खुशि जुयाः छंत माफ बी ।’ थुलि धया नाग
अन्तरधान जुल ।

नां उखे वना रानीयात न्यात । रानीया खोपी
धाररर घुरुरु जुल । छु जुल, छु जुल धका सकलें स्वः
वन । तुरन्त जुजुया वैद्यपि सःतिके छु वल । तर सुनानं
लायेका बी मफु । जुजुं लायेका बीम्हसित बकस बी
धका नाय्खिं च्वयेके छु वत । अले वामदत्त वनाः महा-
रानीयात लायेका बिल । लिपा जुजु लये तायेवं तिसा-
यागु बारे नं यथार्थ जूगु खं जुजुयात कन । जुजु तं
स्वयाः तंबःयात यःखाका स्यायेगु हुकूम बिल ।
वामदत्तयात जक आपालं धन सम्पत्ति बिल । अले वया
महामोजं च्वना नयाच्वन ।

उकिं मचात ! श्व बाखं बांलाक नुगःले गारे याना
ति । विश्वास धात यायेव अःखः थःगु हे ज्यान स्मेतं
वने यो ।’—अजिम्हं थुलि धाये सिधयेवं छम्ह मचां
च्वाक धाल—‘उलिंचिया बाखं थुलि !’

सम्पादकोय

एकांकी

विभिन्न साहित्यांग मध्ये एकांकी नं छगू खः। थव हे जातया मेगु साहित्यांग नाटक खः, गुकीया पाखे एकांकीया सृष्टि जुल। मेमेगु साहित्यांग स्वयाः थव साहित्यांगे छगू विशेषता दु, व खः च्वना अनुभव यायेथे स्वयाः नं अनुभव याये ज्यूगु। उकिं थुकीयात दृश्यकाव्य नं धाइ। बांलागु नाटक व एकांकी च्वने बले स्वया अभिनय जूगु स्वये बले रस दु। कारण रंगमंचे न्यागू नं ललितकलाया समावेश जुइ। खतु एकांकी नृस्य, संगीत, गीतादि न्यागूलि ललितकला दये हे माः धका सुनानं तोके याना धाये मफु, एनं थुलि निश्चय धाये फु—गुलि अपो कलाया समावेश जुइ, उलि हे एकांकी नं बांलाइ। धात्थें ला थव साहित्यांगया मूल्यांकन रंगमंचे हे जक जुइ। रंगमंच हे नाटक व एकांकीया कसौटी खः। थव याकःचा कोठाय् च्वना च्वनेगु, थःगु रंगमंच पात्रं थः नाप नापं च्वना जुइगु साहित्यांगथे मखु।

सुख व दुःखया संघर्षे व्वाय् व्वाय् जुजू लिमलाःपि थौया मनूतय् निंति समय साप अमूल्य। विज्ञानं मनूतय् आपालं समय बचे यायेगु साधन। दयेका वी धुक्कल, एनं लिमलाया लिमला तुं। थव हे समयाभावया समस्यां मनूतय् साहित्य क्षत्रे नं कम समय च्वनीगु साहित्यांगया सृष्टि यात। मानवया विभिन्न चरित्रया चित्रण दुगु कथासाहित्य (उपन्यास) च्वने सिवे छको छको याना छगू छगू चरित्रया चित्रण दुगु साहित्य च्वनेगु यायेत उपन्यासं कहानी पिकाल। वत्थें हे नाटकया पाखे एकांकीया नं सृष्टि जुल। उकिं उपन्यास व कहानी गुलि पाः नाटक व एकांकी नं उलि हे पाः धका धाःसां ज्यू। हानं गबले तक मनूतय् समयाभावया समस्या दया च्वनी, अबले तक कहानी, कविता, एकांकी

आदि समय आपाः म्वाःगु साहित्यांगया आवश्यकता दया हे च्वनी। उन्नति जुया वं च्वनी। अम्, थव स्वया नं आपाः समय म्वाःगु साहित्यांगया नं सृष्टि जुइ। थुकी छुं पत्थाः मजुइ माःगु मदु, त्वलेहे चाये माःगु मदु। छायधाःसा आवश्यकता आविष्कारया जननी खः।

एकांकीया थुजागु छुं परिभाषा मदु, गुकी सारा मूनूत सहमत जुइ। किन्तु वया ज्या निश्चित दु—जीवनया छगू अंग, छगू विचार, छगू घटना, छगू समस्याया छगू दृश्य चित्रित याना क्यनेगु। गथे कहानीया। तर कहानीथे न्यागूं छगू जीवनया अंग एकांकी क्यनेगु असम्भव। एकांकीया निंति घटना ठोसगु, विचाक्वात्तुगु माः। कारण एकांकीकारयात आपालं बन्धन दु। अले ला कहानीया अपेक्षा एकांकी ठोस कथानक साहित्य जू वन।

एकांकीकारयात प्रथम बन्धन खः—स्थान संकलन। अर्थात् रंगमंचया संकीर्णगु छक्कचा थासे थःगु फुक क्रिया-कलाप मुंकेगु। एकांकीकारं स्यु वयागु एकांकी केवल पुस्तकगत साहित्य मखु। उकीया अभिनय छक्क थासे जुइ। कहानीया छगू घटनास्थल असंत्वाले भवय् न्याःथाय् जूसा मेगु घटनास्थल छुं कोठाय् दुने, अझ तिसा-तासा तंसा सारा लँ धुच्छ हे घटनास्थल जुइ। संक्षेपं पलाःपर्ति, वाक्यपर्ति तक नं थःगु घटनास्थल परिवर्तन कहानी जुइ फु। गुगु एकांकी जुइ फइ मखु। थव बन्धनं याना एकांकीकारं न्हाबले पात्र व हे थासे साला हइ। नं वाकी। थव वयागु कला खः। तर थव कलाय् भतिचा असावधानी जुइव हे पात्र प्रवेशे स्वाभाविकपन नाश जुइ। हानं छुं खँ नं वाके माल धका यक्कपात्र रंगमंचे हये नं मज्यू। एकांकीकारयात ला न्हाबले रंगमंचका दृष्टि तये माःगूलि फार्ति फत्तले मितव्ययतापाखे नं ध्यान तयेगु कर हे परे जू। यद्यपि छगू अंक (पाश्चात्य नाटक कला

‘हिसाबं न्यागू दृश्य ।’ तक नं एकांकी अवतरण याः, तथापि थ्व एकांकी कलाया उलंघन धाये मज्यूसां थुलि ला धाये ज्यू बांमला । हानं छगू जक दृश्यगु एकांकी हे प्रायः रंगमंचया दृष्टिकोणं बांलाक सफल जुइ । अथे धका नाटकया विच्चे च्वंगु योगु छगू दृश्य लिकया एकांकी यायेवं एकांकी जुइ फइ मखु । एकांकी छगू जक दृश्य खः, परन्तु थुकीया मतलब नाटकथें सर्व अंगं पूर्ण मनूथें मखु, रुवाःपाः छपाः जक धइगु अर्थ जुइ मखु । उकिं एकांकीकारं रंगमंचयाऽधटनास्थल अनथाय् लाकक च्वंगु काइ, गुकी थःगु सारा क्रिया-कलाप पूर्ण जुइगु क्षमता दइ ।

एकांकीकारयात निगूङु बन्धन खः—समय संकलन । एकांकीकारं थ्व नं स्यू, एकांकी रंगमंचे १५ मिनेटं निसे क्याः बाघौ तकं हुइके सिधयेकीगु । उकिं थुलि समयया दुने ला नं ला, दँ नं दँयागु घटना कुचा कुचा स्वाना मुके मज्यू । गुकी कहानीकारं म्हिगया वार्तालाप च्वेयागु परिच्छेदे बिया, क्वेयागु परिच्छेदे थौयागु वार्तालाप च्वइ । उकिं व ताहाकःगु कथावस्तुली अनथाय् लाककयागु घटना क्या एकांकी च्वइ, गुगु घटना दर्शकं स्वत्तलें म्हिधइगु समयति हे थःगु एकांकी फुचाइ । हानं स्थान संकलन जुइ, कथावस्तुली प्रकाश बी । थ्व ज्या फुकं पात्रया म्हुतुं याइ । पात्रया म्हुतुं नं वाकेत नं वयात आपालं कलाकुशलताया आवश्यकता दु । थुकीया निति घात-प्रतिघात व द्वंद-प्रतिद्वंदया प्रश्नय दु । पात्रया परस्पर घात-प्रतिघात वा द्वंद-प्रतिद्वंदया माध्यमं छखे (पाठक व) दर्शकपित कुतूहले तया आकर्षित याइ, मेखे क्रमशः प्याज प्वलाः यंकेथे कथावस्तु प्वलाः यंकुं यंकुं मूल वस्तु क्यनी, अथवा संके फइथें च्वनेव (पाठक व) दर्शकपित हे का स्व धका तोता बी । उकिं मनूतय् मनोवृत्ति व भौतिक परिस्थितिया परस्पर घात-प्रतिघात कहानीया स्वाहाने खःसा एकांकीया प्राण खः । मेगु थुकी समय व

स्थान संकलन आदि बन्धनं याना अनावश्यक विषयया घात-प्रतिघातयात थाय् मदु । थ्व शाखा प्रशाखा युक्त वृक्ष मखु, लताथें खः । मेगु शब्दं छगू लक्ष्य याना वनीगु तीरथें छगू विषय ज्वनाः वनीगु छगू तोर खः । उकिं थुकी ताताःहाकगु भूमिका च्वनो मखु । रहस्योत्थाटन गुलि याकनं जुइ, उलि हे बांला । थुलि मछि बन्धनं अतिरिक्त थःत प्राप्त जूगु समये नं एकांकीकारं न्याव थला ज्या याइ—प्रारम्भावस्था, विकाशावस्था, उलभनावस्था (?), हासावस्था, उद्घाटनावस्था । मेमेगु साहित्यांगे नं थ्व न्यागू अवस्था दु । एनं छुं असावधानी जुइव वा कठिनता वयेव लेखकं स्वयं दर्शक जुया पात्रया प्रति निगू व्यंगू पंक्ति च्वया भू सीमदेका छुइ । थ्व सुगमता एकांकीकारयात मदु ।

एकांकीकारयात दक्षिणे तःधंगु बन्धन ला व खः, गुकी कहानीकारयात पूर्ण स्वतन्त्र दु—कहानीकारं घटनाया बारे, पात्रया बारे, मनोवृत्तिया बारे, परिस्थितिया बारे थःगु शब्दं व्यक्त याये ज्यू । थथे एकांकीकारया याये मदु । यदि कहानीकारं च्वल—‘लीलाया तँ पिहां वः स्वये अन हे ज्वना जिना दाये मास्ते वल ।’ थथे हे एकांकीकारं नं थःगु पाखे च्वयेव अभिनय याना च्वं थाय् नं बिच्चे वना धाः वने माली । अले वयात वै नं धाइ । अथवा न्हापा न्हापा मूक अभिनय जुइ ब्ले “फलानाम्ह पात्रं फलानागु अभिनय यानाच्वन” धका सूचना बीथें सूचना बीमाली । गथे—शकुन्तला वृक्षसेचनं नाट्यति । सारांशे थुजागु क्षणिक एवं स्वाभाविक आन्तरिक भाव व्यक्त यायेगु ज्या तकं एकांकीकारं कथोपकथनया माध्यमं हे याये माः । यदि थुकीया निति वयात छुं मेगु प्रश्नय दुसा वया पात्रया अभिनय कुशलता उलि दु । छायधाःसा रूपया हावभावं नं थःगु मनोभाव मेपित क्यने फु । एनं वार्तालाप द्वारा हे वया थ्व पात्र शत्रु वा परिवार पड़े जू धइगु जक थुइका बीगु मखु, थथे जूगुलि थथे जुल, आः थथे यात, थथे यायेगु वयागु आकांक्षा

धइगु तकं क्यना बी माः । किन्तु कुशल एकांकीकारं थव
फुकं रूपरेखा निगू प्यंगू शब्दं हे मूर्तिथें स्पष्ट याना बी ।
गबले मनोव्यथाया बारे वार्तालापं व्यक्त यायेगु अवसर
एकांकीकारयात् दइ मखु, अबले स्वगतभाषण याकी ।
तर स्वगतभाषण नं भतिचा उचित घटनावस्थाय् जूसा
छुं खँ मदु, मखुसा थुकि मनोभाव स्पष्ट याये धात्तले
कलाया पतन जक जू वनी ।

थव बन्धनं अतिरिक्त मेमेगु आपालं ध्यानं तये
माःगु खँ दु । स्थान संकलन, समय संकलन, घटना
संकलन आदि बन्धनं कथावस्तु चीहाकःगुलि पात्रया
चरित्र चित्रण बांलाक मजुइ फु । हानं चरित्र विकास
नं तर्क संगत याये माः, व नं कथोपकथन द्वारा । सुं
खल नायक वा विरोधी पात्र दयेका वयात योयोथें थःगु
ल्हाते च्वम्ह कतामरिथें यायेव एकांकीकारया कला
जक मखु उद्देश्य नं पतन जुइ । यदि सुं पात्रयात रंग-
मचे हे परिवर्तन रूप (चरित्र) बी माःसा उकीया पुसा
न्हापां निसें वयागु हावभावे व कथोपकथनके तया बी
माः । एकांकीया पात्र विभिन्न चरित्रपि जूया निति
फुक प्रकारया चरित्र चित्रण स्वाभाविक, तथ्यपूर्ण यायेत
आपालं होश तये माः । सम्भाषण पात्रानुकूल, मनो-

[९१ पृष्ठ्या ल्यँ]

‘भन्ते, जिमिसं अथे म्हुतु मलहाना । थव छम्ह न्हू वःम्ह
खः । अकिं थवं छको निको फोहरगु म्हुतु ल्हाःनि !’
मस्यू, सुशील विद्यार्थीपिनिगु नुगःले जिगु थव आक्षेपं
गुलि दुःख जुल । किन्तु स्वयं थःमं यानागु आक्षेपं
जित थःगु हे मने दुःख जुल । थव छात्रालयया मस्तयगु
वर्णन जक मखु, थव मस्तय् निति चरित्र निर्माण यायेत
आश्रयया नं गुलि अभ्यास माः धइगुया छगू दसु खः ।

विद्यापीठ धात्तये प्रसंशनीय जू । थुकीया श्रेय भिक्षु
अमृतानन्द व प्रधानाध्यापक श्री न्हुक्षे बहादुर बज्रा-
चार्यजुयात दु । थनया विस्तृत खँ सीके माःसा तःयंक
प्रधानाध्यापक नापं पत्र व्यवहार याना दिसँ । अथवा
स्वयम्भू भाया खत्तं छको दुस्वः भाःसां ज्यू ।

अन्ते च्वये—भाषा अंग्रेजी हे जुइ मा, भेष
भूषा योगु थ जुइ माः, अध्ययनया नाप नापं नेपालया

वैज्ञानिक युक्त, तथ्यपूर्ण, वातावरण निर्माणया शक्ति
पूर्णगु, चरित्रे प्रकाश बीगु जुइ । कारण क्रिया-कलाप व
सम्भाषण हे पाठक व दर्शकपित रस बीगु लँपु खः ।
दक्षित्रे लिपा चरमसीमा थ्यनी । थव पुस्तकगत साहि-
त्यथें प्रदर्शन जुइगु नं जूगुलि स्व स्वं सिधइ बले पाठक
व दर्शकपित प्रभाव पडे जुइगु रूपं सिधेके माः । धात्ये
ला एकांको शुरु याये गुलि थाकु वयासिकं सिधयेके धका
थाकु । एकांकी छगू विषयगु, संघर्षमयीगु, गति तौत्रगु
जुयानिति थुकीया चरमसीमा नं याकनं थ्यनी । अन
छकोलं स्पन्दन, विस्मय, उत्सुकताया सुष्टि याना तप्प हे
एकांकी दी ।

भीगु जीवन संघर्षे थव संघर्षपूर्ण ठोस कथानकगु
एकांकी अत्यन्त उपयोगिक जू । एन भीगु विकसित
साहित्यांग मध्ये एकांकी दक्षित्रे व्ये तिनिगु भति
दुःखगु खँ खः । उपन्यास व नाटक अर्थाभावया कारण
उन्नति याये मफइ च्वसां एकांकी ला कहानीथें पत्र-
पत्रिकां हे नं उन्नति याये फु । च्वे च्वये हे धुन एकांकी
पुस्तकगत साहित्य जक मखु । थव उत्सव आदी प्रदर्शन
नं याये ज्यू । रेडिओ प्रोग्राम बांलाकेत नं एकांकी
(रूपक) साप ख्यले दु । आशा दु, भी साहित्यकारपिसं
एवं सम्पादकपिसं थुख्ये पाखे नं दृष्टि तह । अस्तु !

रहन सहन व थःगु भाषा ल्वमंके मज्यू । मने ‘जि
नेपाली’ धइगु भावना सुरक्षित फुक मस्तयूत याके बी
माः । फत्ति फक्क ला शिक्षा मातृ-भाषां बीगु पाखे
प्रयत्र याये माः । थुकीया असम्भवे कमन्से-कम ‘नेपाल
भाषा’ च्वये व व्यने फुम्ह थःगु प्राचीन साहित्य म्ह-
स्यूम्ह प्रत्येक विद्यार्थीयात याना बी माः । मखुसा अनेक
विशेषता मध्ये छगू बांलागु विशेषता तंका च्वने माली ।

विदेशी वा स्वदेशी अतिथित भाइ बले सेल्यूट
यानाः स्वागत यायेगु सित्रे ल्हा निपा ज्वरे याना
नमस्कार याना स्वागत यायेगु बांला ! ल्हाः निपा ज्वरे
यायेगुया अर्थ दीन भाव प्रकट यायेगु जुइ मखु । सुथ
न्हापां अध्यापकपित व पासां पासां गूढ मारनिङ
(Good morning) धायेगु सित्रे नं नमस्ते वा
नमस्कार धायेगु बांला । जय आनन्दकुटी !

समाचार

लुम्बिनी—

बंगु २५ दिसम्बर' ५३ खुनु भैरहवाया बड़ा हाकिम नापं वर्माया चीफ़ जेष्टिस श्रीमान् ऊ तिन् भों लुम्बिनी श्यंकः झाल। वेकःयात वर्मा सरकारं लुम्बिनीयागु अवस्था बालाक निरोक्षण याना वा धका छुया हःगु खः। वेकःनं भैरहवाया बड़ाहाकिमयात धइ दिल—न्हापां लुम्बिनीयागु जगानि याकनं थुलि उलि धइगु नपाल सरकार छारा निर्णय याना वी माल। अले तिनि मेमेगु विहार संघाराम आदि निर्माण यायेगु ज्या याये छिनी। थुलि मजू तले विश्वया मिखा बना च्वंगु लुम्बिनी छुं हे पुनर्लङ्घारादि ज्या शुरु याये मछिनि। नेपाल सरकारं थुलि ज्या याकनं याना वीव वर्मा सरकारं नं लुम्बिनी पुनर्लङ्घारया निंति फुगु चाँगु सहायता व खाहालि अवश्य मयाम्य च्वनी मग्नु। चच्छ अन हे रेस्ट हाउसे विते याना कने खुन्हु सुथे भैरहवा जुका नौननया पाखे लिहाँ झाल।

+ + +

४ जनवरी' ५४, खुथे नेपाल राज्य व्यवस्था से० प्र० म० श्रीमान् अचुतराज गुरु पुरोहितजु थन लुम्बिनीया दर्शन तथा अनया याकनं पुनर्लङ्घार यायेगु चेतनां झागु जुल। घौछिति 'धर्मोदय लुम्बिनी समिति'या मंत्री नाप भग्नावशेष दुथाय् खण्डहरे चाहिला स्वया दी धुंका अनया विजिटर्स बूके 'थःमं फक्त फक्तले माँगु निकासा याका वी' धइगु प्रतिज्ञा उल्लेख याना दिल। समिति नं याकनं चारकिल्ला गाड़े याना जगा निश्चय यायेगु ज्या याकनं याइगु वेकःयाके आशा व विश्वास काँगु जुल।

+ + +

१३ जनवरी' ५४ खुनु न्हिने उत्तर प्रदेशया मूचना एवं मिचाई मन्त्री श्रीमान् पण्डित कमलापति त्रिपाठीजु थन पुण्यभूमि लुम्बिनी दर्शनया निंति दल-

बल सहित श्यंकः झाल। वेकःया स्वागतया लागी लुम्बिनी रेस्ट हाउसे भैरहवाया सुखा साहब, समितिया मंत्री, श्री शिवशरण प्रसाद चौधरी आदि व्यक्तिपिं एकत्रित जुयाच्चन। स्वागत पश्चात् मंत्रीजुं सकसित नं मन्त्रिर, अशोकस्तम्भ, भग्नावशेष खण्डहर इत्यादि ब्याने यंका विज्यात। अनं वेकःनं विजिटर्स बूके च्यादि—'भगवान् तथागतया पवित्र जन्म स्थलया दर्शन याना आजन्म सफल याना। आत्मायात चेतना हानं छदययात पवित्र प्रेरणा प्राप्त जुल। इतिहास प्रसिद्ध हानं द्वलं द्वदं जिसें पवित्र जुया च्वंगु श्व पुण्यस्थलया याकनं उन्नति जुइ मा, गुकि जगतया जीवनयात नं जागृति प्राप्त जुइ। श्व हे जिगु कामना खः।' वेकःनं श्व नं धया दिल—नेपाल सरकारं ककरहवा बजारं लुम्बिनी तकयागु सङ्क निर्माण याइगु घरी तुरन्त हे ककरहवा बजारं नौगढ़ तकयागु कच्चो सङ्कया सत्ता पक्की सङ्क निर्माण याना बोत भारत सरकार तयार जुया च्वंगु दु।

+ + +

समाचार प्राप्त जूगु दु 'धर्मोदय सभा'या प्रधान मंत्री भिक्षु अमृतानन्द स्थविर श्व हे जनवरी महीनाया अन्तिम सप्ताहस लुम्बिनी विज्याना अनया कार्य निरोक्षण याना विज्यात। 'धर्मोदय लुम्बिनी समिति' नं झीधर्मोदय सभाया हे सब कमीटि जूगु जुया निंति सभाया पाखे आपाः सम्बन्ध तया विज्यात धइगु नं खँ दु। आपालं विषये 'लुम्बिनी धर्मोदय समिति' या मंत्री भिक्षु महानाम नाप छल कल नं जुल।

+ + +

नेपाल बंगु २२ गते खुनु आनन्दकुटी विद्यापीठ संचालन समितिया बैठक छगू जुल। बैठके सरकारं स्वयंभू स्थित धर्माश्रम भवन आनन्दकुटी विद्यापीठ-यात व्युगुली विद्यापीठया पाखे श्री ५ महाराज धिराज व मौसूफ सरकारयात कृतज्ञता पूर्वक धन्यवाद

यात । हानं सरकार पाखे थुजागु सहयोग प्राप्त थुगुलि देशया शिक्षा-क्षत्रे थःगु सेवा यायेगु ज्यायात नं न्यावले उत्तरोत्तर बृद्धि याना यंकेगु संकल्प यात ।

तान्सेन—समाचार प्राप्त जूगु दु, थन स्थानीय आनन्द विहार नापं द्येकूगु विहार बालाक सिधल। जिमि सम्बाददाता पाखे थव नं ज्ञात जूगु दु कि नव निमित विहार हिसी दुथें साप बां ने ला ! थव ला स्थानीय धर्म प्रैमीपिनि परिश्रमया फल अथवा श्रद्धाया दमु खः।

भोजपुर—थन स्थानीय शाक्यमुनि विहारे थव हे पोष २४ गते खुनु बुद्ध-मूर्ति स्थापना जूगु उपलक्षे निन्हु तक महोत्सव जुल, चिन्हु तकं पूजा, शील प्रार्थना, धर्म देशना, दाका भजन, ज्ञानमाला भजन जूगु जुल ।

तृतीयाखुनु न्हिने इ बजे निसे भिक्षु प्रज्ञारश्मया सभापतिले सार्वजनिक सभा छगू नं जुल । सभास बौद्ध-संघया मंत्री श्री लालधन शाक्य, श्री सिद्धिराज, युवक संघया मंत्री श्री ललित बहादुर, विद्यार्थी सुरेन्द्र कुमार प्रधान, श्री हेमबहादुर शाक्य, भो० नेपाल महिला संघया मंत्राणी शीलस्वभादि सकसिनं बौद्ध-धर्मया महत्व विषये व विहारया वंगु इतिहासया बारे नं याना दिल, अन्ते सभापतिजुं सभा विसर्जन याना विज्यात ।

धन्यवाद—वंगु जेठ पुन्ही २०१० खुनु परलोक जुम्ह हर्षबहादुरया नामं वेकःया चिकिधीम्ह म्हाय ज्ञानदेवी उपासिकां निम्ह प्राहक दान याना दिल तदथं धन्यवाद ।

—व्यवस्थापक

वैशाख विशेषांक

सदांथे थुगुसी नं स्वांया पुन्हीया उपलक्षे 'धर्मोदय' या वैशाख अंक विशेषांक जुया पिहाँ वइ । लेखक लेखिकापिन्त थव निवेदन याना च्वना कि थः थःगु रचना आवं निसे छ्वया हयेगु याना दी माल । 'धर्मोदय' लच्छि न्य्यः हे थन प्रकाशित जुया तयार जुइ धुंकी । निला न्य्यः फुक पाण्डुलिपि (मैटर) प्रेसे वनी । निलात्या, स्वला न्य्यः फुक रचना संग्रहयाये सिध्येके माः । उकिं लेखक भाजु मयजुपिसं आपालं समय दनि धका मती तया दी मत्य । मार्च महीनाया १५ तारीखं ध्यं तले छिगु रचना योग्य थासेतया वी फइ । आशा याना, सकल लेखक भाजु मयजुपिसं ध्व खें ध्यान तया याकनं थःथःगु कहानी, कविता, निबन्धादि छ्वया हया विशेषांक बालाकेगुर्ली सहयता व सहयोग विया दी ।

—सम्पादक 'धर्मोदय'